

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVI

CELOVEC, PETEK, 22. MAJ 1981

ŠTEV. 21 (2020)

Atentat na papeža znova opozarja na nevarnost desničarskega ekstremizma in neonacističnega terorizma

Z atentatom, ki je bil prejšnji teden izveden na papeža Janeza Pavla II., je postala znova očitna nevarnost, pred katero tako radi zapirajo oči in ušesa odgovorni dejavniki predvsem v tako imenovanih demokratičnih državah: namreč nevarnost desničarskega ekstremizma in neofašističnega terorizma. Zato serija atentatov zadnjih mesecev in tednov, ki je dosegla svoj dosednji višek z zločinskimi strelji na papeža, v široki mednarodni javnosti ni povzročila samo ogorčenja in strahu pred bodočnostjo, marveč je — vsaj trezno mislečim — dokazala, da je ves ta nevarni razvoj le sad neodgovornega toleriranja in omalovaževanja pojavov in dejavnosti desničarskih skrajnežev, ki zlorabljajo pridobitve demokracije za svojo protidemokratsko aktivnost, katere se čedalje pogosteje konča v zločinskih atentatih, kakor kaže razvoj zadnjega časa.

Tako se je atentator na ameriškega predsednika Reagana prišteval k ameriški nacionalsocialistični stranki. Tako kaže datum umora dunajskega mest. svetnika Nittla na desničarsko ozadje. Tako židovsko poreklo umorjenega nemškega politika Karryja opozarja na antisemitsko podivjanost. In končno je tudi dognano, da atentator na papeža Janeza Pavla II. pripada turški neofašistični organizaciji „sivih volkov“.

Torej ni nobenega dvoma, da je med vsemi temi atentati neka medsebojna povezanost, da so v ozadju ene in iste sile. Vendar pa na pristojnih mestih — tudi pri nas v Avstriji — to dejstvo radi zmolčijo ali vsaj, kadar to ni več možno, nevarnost iz te strani omalovažujejo, storilce pa proglasijo za „umsko bolne posebnosti“. Tako je bilo slišati, da je npr. atentator na Reagana baje pogosto zahajal v kino, kjer se mu je menda posebno dopadla ameriška srhljivka „Taxi Driver“. In tudi atentatorja na pa-

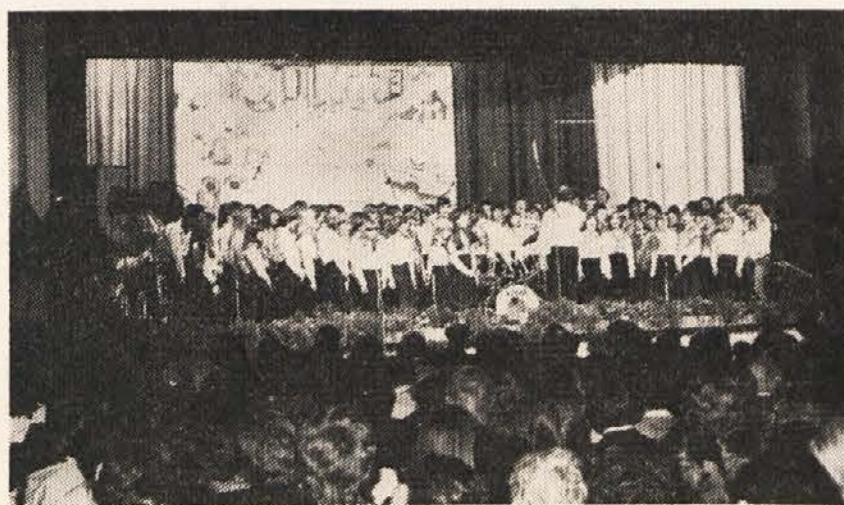
peža so najprej skušali slikati kot posameznika, ki je le „slučajno“ prišel v stik z neofašistično teroriistično organizacijo „Sivi volkovi“. Toda že dan po atentatu je turški predstavnik v OZN ostro protestiral proti zadržanju zahodnoevropskih varnostnih oblasti, katere je turška vlada baje že davno prej svarila pred pobeglim morilcem. Vendar njenega svarila niso upoštevali in tako se je Mehmed Ali Agca, eden najbolj iskanih turških kriminalcev in neofašistov, lahko nemoteno sprehajal v Zvezni republik Nemčiji (kjer imajo „sivi volkovi“ menda celo vrsto svojih „podružnic“), od koder je potem odpotoval v Italijo, da izvede atentat na papeža.

Vpliv „sivih volkov“ pa je občutiti tudi v Avstriji, kakor je pred dnevi priznal notranji minister Lanc. Podobno kot v Nemčiji, se ti ljudje tudi v Avstriji skrivajo pod nedolžnimi imeni kulturnih, športnih in drugih organizacij, ki so potem deležne celo uradne podpore, kot se

to dogaja zlasti na Predarlskem s strani predsednika tamkajšnje delavske zbornice in podpredsednika ÖVP Bertrama Jägerja, ali pa na Dunaju, kjer jim je kljub protestom demokratičnih sil šla „na roko“ celo sindikalna zveza. Organizacija „Sivi volkovi“, katere firer je nekdanji Hitlerjev kolaboracionist in še danes njegov občudovalec Alparслан Türkes, združuje ljudi, ki so si zastavili kot cilj nacionalsocialistično Turčijo in potem po Hitlerjevem vzoru (čigar „Mein Kampf“ sodi med njihovo obvezno čtivo) vzpostavitev svetovne nadvlade „izvoljene rase“.

Seveda bi bilo zgrešeno in krivično, če bi zdaj vsem Turkom oziroma vsem turškim delavcem v drugih državah očitali, da so pristajali „sivih volkov“. Nasprotno večina teh delavcev trpi pod nasiljem omenjenih fašističnih tolpe in obsoja njihovo nastopanje po zgledu nekdanje SS in SA. Zato pa je dolžnost pristojnih oblasti, katerim je delovanje teh in podobnih krogov očitno dobro znano, da se pravočasno spomnijo svojih obveznosti in odločno napravijo konec vsem takim pojavom. Množeči se zločinski atentati v zadnjem času so vsekakor dovolj resno opozorilo, kakšne zle sadove prej ali slej rodi vsako toleriranje in omalovaževanje desničarskega ekstremizma in neofašističnega terorizma.

Šolska akademija slovenske gimnazije v Celovcu

V nedeljo je bila v Celovcu spet tradicionalna akademija slovenske gimnazije, ki je kakor vsako leto privabila obiskovalce od blizu in daleč. O prireditvi, ki je potekala v polno zasedeni dvorani delavske zbornice, obširno poročamo na 3. strani.

SPREMENBA V VODSTVU JUGOSLAVIJE:

Sergej Kraigher novi predsednik predsedstva SFRJ

V skladu z ustavo SFRJ je bila prejšnji teden izvedena sprememba v najvišjem kolektivnem vodstvu Jugoslavije: po vrstnem redu, ki ga določa poslovnik o delu predsedstva SFRJ kot kolektivnega organa, so razglasili predsednika predsedstva SFRJ za naslednji

enoletni mandat. Novi predsednik predsedstva je postal Sergej Kraigher iz SR Slovenije, novi podpredsednik pa Peter Stambolić iz SR Srbije.

Predsednik Kraigher je ob tej priložnosti dejal, da je v minulem letu, prvem brez predsednika Tita, predsedstvo SFRJ s svojim delom potrdilo svojo avtoriteto v domovini in tujini ter uveljavilo predsedstvo SFRJ kot kolektivnega šefa države, kot specifičnega predstavnika enotnosti in enakopravnosti narodov in narodnosti republik in pokrajin Jugoslavije. „Prepričan sem,“ je poudaril novi predsednik, „da bo popolna enotnost, ki je bila odlika našega dela v celotnem minulem obdobju, veljala tudi v prihodnje.“

Novi predsednik predsedstva SFRJ Sergej Kraigher je ob razglasitvi prejel številne čestitke domačih predstavnikov in tujih državnikov. Čestitke mu je poslala tudi Zveza slovenskih organizacij na Koroškem ter mu obenem želela čim bolj uspešno delo. Pri tem je izrazila prepričanje, da bo predsednik Kraigher kljub obilici odgovornega dela tudi v prihodnje imel razumevanje za naša vprašanja.

Z nasilnim spreminjanjem meja danes ni mogoče reševati narodnostnih vprašanj

Smo na najbolj usodni prelomnici v zgodovini človeštva in to spoznanje mora prežeti zavest našega slehernega človeka, vse naše narode in dele sosednjih narodov, ki živijo skupaj z nami, kajti svet še nikoli doslej ni bil tako medsebojno odvisen in razcepljen hkrati. Tako je dejal predsednik SZDL Slovenije Mitja Ribičič, ko je minulo soboto govoril na velikem ljudskem zborovanju ob proslavi 60-letnice kmečkega upora v Marezigah na Primorskem, o katerem je govornik dejal, da je pomenil zametek vseljudske vstaje, zametek močnega požara, ki se je dvajset let kasneje, v času narodnoosvobodilnega boja, razplamtel po vsem slovenskem narodnostnem ozemlju.

Že takrat, ko so fašisti 15. maja 1921 pridivljali v Marezige, je slehernemu Slovincu postalo jasno, da je fašizem obsodil slovenski narod na smrt, na njegovo izničenje na lastni zemlji. „To spoznanje o nasilni raznarodovalni naravi italijanskega fašizma, ki se mu je pozneje pridružil še en sovražnik — nemški nacizem, je odločilno vplivalo na strateško usmeritev KP o graditvi široke protifašistične fronte,“ je naglasil tovariš Ribičič, ki je spomnil na združitev celotnega slovenskega naroda v boju proti fašizmu in obširno orisal zlasti delež primorskega ljudstva v tem boju.

Pri tem je govornik posebej poudaril, da so bili že takrat, v najtežjem času, postavljeni tudi temelji politike do narodnostnih manjšin in tudi že zametek politike odprtih meja, ki je danes specifičen jugoslovanski doprinos v sedanjem v bloke razcepljenem svetu. Glede osimskih sporazumov je dejal, da sicer niso skrajni domet možnega in potrebnega sodelovanja ob meji, ustvarjajo pa možnosti za še mnogo širše gospodarsko, kulturno in znanstveno sodelovanje. Prav gotovo pa ima — kakor je naglasil predsednik Ribičič — poseben pomen sprejetje zakona o globalni zaščiti Slovencev in tržaški, goriški in videmski pokrajini. „Mi zaupamo v treznost

demokratičnih sil sosedne države, cenimo pristen dialog, ki ga vodijo s slovensko narodnostno skupnostjo in upamo, da bodo poslej še odločneje zavračali nacionalistične pritiske na Slovence v Italiji. Osebo tudi mislim, da ne bo mogel zmagati glas, ki smo ga slišali zadnje dni, v katerem so izražene težnje po nekakšnem nacionalnem bloku treh najmočnejših tržaških strank — nekaj podobnega, kar vzpostavljajo v sosednji Avstriji v namišljenem „prastrahu“ pred slovensko nevarnostjo.“

V drugem delu svojega govora je predsednik Ribičič zavzel stališče do dogodkov na Kosovu ter kot brezumno in neodgovorno početje ocenil sleherni poskus, da bi v današnjem svetu in zlasti v Evropi narodnostna vprašanja razreševali z nasilnim spreminjanjem meja, z iredento in s širjenjem nacionalistične nestrpnosti. Kosovski dogodki opominjajo, da je treba tudi vnaprej izgrajevati odnose med večino in manjšino, krepiti dvojno vzdušje, se boriti za polno enakopravnost ljudi vseh narodnosti in vseh nazorov, je ugotovil govornik in potem na naslov Albanije ter njenega vmešavanja v notranje zadeve Jugoslavije poudaril:

„Republiki Albaniji ne odrekamo pravice, da skrbi za položaj delov albanskega naroda v sosednjih državah, nemogoče pa je dovoliti, da bi spreminjala albansko narodnost v orodje za manipulacijo zoper celovitost Jugoslavije in zoper načela Združenih narodov, ki zahtevajo enakopravno sodelovanje držav in prepovedujejo vse oblike vmešavanja. Ta načela Jugoslavo strogo spoštujemo na meji s sedmimi sosedmi, preprečujemo subverzivno dejavnost proti ustavnim ureditvam teh dežel. To pa v ničemer ne zmanjšuje naše volje in odgovornosti, da tudi vnaprej odločno podpiramo boj naših manjšin v zamejstvu, vendar z demokratičnimi sredstvi, v dialogu v večinskih narodih in v okviru njihovih ustavnih in mednarodnih obveznosti. Samo taka politika je poročila miru, istočasno pa odpira perspektivo za vsestranski razvoj manjšin samih.“

JANEŽIČEV TRG V CELOVCU:

Kamenček k mozaiku medsebojnega razumevanja in sožitja

„V čast si štejemo, da je v našem mestu živel in deloval prof. Anton Janežič, ki je bistveno prispeval k razvoju vseslovenskega jezika in kulture na celotnem slovenskem prostoru,“ je poudaril celovski župan Leopold Guggenberger minulo soboto na kratki svečanosti, ko je bil promotor pred slovensko gimnazijo uradno poimenovan po tem zaslužnem narodno-kulturnem delavcu iz vrst slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Pri tem je župan naglasil, da je bil Celovec vedno tudi središče kulturnega življenja Slovencev in je v tem smislu tudi danes glavno mesto vseh Korošcev ne glede na jezik. (Obširneje poročamo na drugem mestu — op. ured.)

V duhu medsebojnega razumevanja je treba obravnavati in reševati odprta vprašanja

Kot majhen kamenček k mozai-ku medsebojnega razumevanja in sožitja v času, ko drugod vladata sovraštvo in nasilje, je imenoval celovski župan Leopold Guggenberger preimenovanje prostora pred slovensko gimnazijo v Janežičev trg (Prof.-Janežič-Platz). „Tukaj dokumentiramo, da so tudi še druge poti,“ je dejal župan ter izrazil željo, da bi tudi vsa tista vprašanja, ki so še odprta med obema narodoma v deželi, obravnavali in reševali v duhu medsebojnega razumevanja, kajti podlaga odnosom med ljudmi ne moreta biti sovraštvo

in nasilje, marveč je edina možna podlaga medsebojno razumevanje. „Naj bi bili prihodnji pogovori polni tega duha, da bi dosegli mirno sožitje ne glede na različne jezike“, je naglasil župan. „Majhen kamenček k mozai-ku takega sožitja pa naj bi bilo tudi poimenovanje tega trga. (Županove besede pomenijo brez dvoma razveseljav korak naprej, zlasti če se spomnimo, kako je ob lanskem plebiscitnem jubileju še poudarjal izključno nemški značaj Celovca).

Zasluge Antona Janežiča kot slovnika, pedagoga, avtorja šolskih

knjig, slovstvenega zgodovinarja in publicista je kratko orisal ravnatelj slovenske gimnazije prof. dr. Reginald Vospersnik. Omenil je, da je bila akademija slovenske gimnazije leta 1970 v znamenju stoletnice smrti Antona Janežiča, ki je zdaj po dobrih desetih letih deležen zasluženega javnega priznanja. „Profesorji in dijaki slovenske gimnazije se moramo zavedati pomembne dediščine, ki nam jo je zapustil koreniti Korošec in celovski profesor Anton Janežič,“ je dejal ravnatelj Vospersnik. „Zato nam je danes v posebno zadoščenje, da bo prostor pred slovensko gimnazijo odslej nosil njegovo pomembno ime. Za nas pa je to hkrati obveza, da se še bolj kot doslej potrudimo, da čuvamo Janežičevo izročilo.“

Kratke svečanosti, ki sta jo obogatila dijaška godbena skupina Jadagani pod vodstvom Danijela Bogataja in mešani pevski zbor gimnazije pod vodstvom prof. Jožka Kovačiča, so se poleg učiteljev in dijakov slovenske gimnazije udeležili tudi člani mestnega sveta in občinskega odbora, jugoslovanski konzul v Celovcu Alfonz Naberžnik, zastopnik šolskih oblasti ter predstavniki narodno-političnih in kulturnih organizacij koroških Slovencev.

Pomembni obletnici RTV

● V okviru letošnje 40-letnice ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda je bila prejšnji teden tudi proslava 40. obletnice ustanovitve ilegalne radijske oddajne postaje OF „Kričac“, ki je od novembra 1941 do aprila 1942 delovala v Ljubljani, potem pa se je preselila na osvobodeno ozemlje v Belo krajino ter v Črnomlju delovala kot Radio OF.

Vloga radia OF „Kričac“ je bila v obdobju osvobodilne boja izrednega pomena: pod geslom „Naš čas prihaja“ je sredi okupirane Ljubljane, obdane z bodečo žico in številnimi bunkerji, redno ob napovedanem dnevu in uri oddajala ilegalna radijska postaja, ki je budila zavest in krepila odpor in ki je okupator kljub velikim naporom in tehničnim sredstvom ni mogel odkriti. Poleg poročil o vojaškem položaju in o bojih partizanskih enot ter vesti o okupatorjevem nasilju je „Kričac“ 3-krat na teden pripravil četrturbo oddajo, za obletnico Prešernove smrti leta 1942 pa je pripravil še posebno enourbo oddajo, posvečeno slovenskemu narodnemu prazniku. Pozneje na osvobodeno ozemlje pa je Radio OF oddajal vsak dan celovit informativni in bogat umetniški spored, ki ga je bilo slišati vse do Londona in Kaira.

Tako je Radio OF, ki je pošiljal v eter svobodni glas slovenskega ljudstva skupaj s partizanskim tiskom opravil velikansko nalogo, ki priča o smelosti, širini in moči NOB slovenskega naroda – tega edinstvenega upora v okupirani Evropi.

● Pomemben jubilej pa so obhajali tudi na koprski televiziji: minulo je namreč deset let, odkar so iz koprskih televizijskih studlov začeli oddajati eksperimentalni TV program v barvah.

Danes je TV Koper-Capodistria uveljavljena televizijska hiša, in to tako med pripadniki italijanske narodnosti v Sloveniji kot tudi med zamejskimi Slovenci v Italiji, pa tudi po Jugoslaviji in Italiji. Koprška TV je nastala in se razvila predvsem iz spoznanja, da ima sleherni narodnost pravico razvijati informacijo v lastnem jeziku. Italijanska narodnost v Jugoslaviji in slovenska narodnostna skupnost v Italiji sta pravzaprav najpomembnejša dejavnika sodelovanja med obema državama in to je tudi narekovalo vlogo koprski TV. S pomočjo sredstev informiranja (med katerimi je danes gotovo najpomembnejša televizija) vzdržuje narodnost stike z matično deželo, in to dvosmerno: po eni strani manjšina informira o sebi matični narod, po drugi strani pa spremlja dogajanje v matični deželi.

V tem smislu koprška TV zdaj že vrsto let uspešno opravlja svoje pomembno poslanstvo pri medsebojnem spoznavanju in razumevanju med dvema sosednjima državama in njunimi narodi. Prav zaradi svoje programske zasnove v zvezi z narodnostnimi vprašanji pa je koprška televizija gotovo prva v svetu in zato tudi najboljša izkušnja za vse druge narodnostne manjšine.

Jubilejni zbor koroške SPÖ

Minulo soboto je bil v Celovcu jubilejni 20. kongres koroške SPÖ, ki je za predsednika stranke ponovno izvolil deželnega glavarja Leopolda Wagnerja, za podpredsednika pa namestnika deželnega glavarja Ervina Frühbauerja (ki je nasledil Hansa Schoberja, kateri je v predsedstvo stranke le še ko-optiran kot član deželne vlade) in deželnega svetnika Rudolfa Galloba. Kongresu je dajalo poudarek dvojno geslo, ki je po eni strani izpovedalo, da ima koroška SPÖ zdaj že 52.000 članov, po drugi strani pa opozarja na široko zasnovano akcijo „pobude za Koroško“, s katero želi stranka pritegniti čim širše kroge prebivalstva k sooblikovanju političnega življenja v deželi.

V središču kongresnega dela je bil pravzaprav govor deželnega glavarja Wagnerja, ki je obširno tiskano poročilo dopolnil z osebnimi mislimi in načelnimi ugotovitvami k posameznim področjem družbenega dogajanja. Pri tem je koroško SPÖ predstavil kot stranko, ki je odgovorna za Koroško in odgovorna za Avstrijo, v svetovnem merilu pa je to stranka miru. Očitno v tem smislu je tudi svaril pred slehernim radikalizmom (mladina sicer lahko izraža svoje mnenje, vendar se mora podrediti stranki) ter poudarjal potrebo dialoga, kompromisa in partnerstva.

Kratko je zavzel deželni glavar stališče tudi k politiki dobrega sosedstva tako navzven kot navznoter in v tej zvezi naglasil: „Priznavamo se k politiki dobrega sosedstva. Z vzemi našimi

sosedi hočemo biti prijatelji, ki se spoštujejo in želijo ljudem dobro. V naši deželi hočemo ohraniti notranji mir in k temu dati naš prispevek. To nam bo uspelo, če si bomo prizadevali za resnično spravo med nemško in slovensko govorečima narodnima skupinama. Za obe narodni skupini hočemo biti najbolj ugledni zastopniki in prijatelji.“

Svoja izvajanja, kjer je obširno govoril predvsem o vodilni vlogi, ki jo je na Koroškem imela in jo mora tudi v bodoče obdržati SPÖ, je Wagner zaključil s pozivom: Sprejmemo izziv in ostanimo pri tem, da mora močni varovati slabšega. Če hočemo, bo SPÖ ostala stranka vseh Korošcev, vseeno kateri jezik govorijo. Pred nami so sicer težka osemdeseta leta, toda zmogli jih bomo!

Pretežno gospodarskim vprašanjem v luči naraščajoče zaostitve v svetu je posvetil svoj govor zvezni predsednik SPÖ kancler dr. Bruno Kreisky, ki je ostro zavrnil kritiko mladih v zvezi z izvažanjem avstrijskih tankov, orožja in druge vojaške opreme, pri čemer je bilo očitno pretirano njegovo argumentiranje, kakor da bi bil gospodarski blagor Avstrije odvisen samo od izvoza vojaškega materiala.

Sicer pa je bila kritika mladih kljub temu, da je prišla v glavnem do izražaja le v predlogih in resolucijah, nepreslišna. Segala je od obsodbe dejstva, da se Avstrija za ceno gospodarskih koristi uvršča med liste države, ki v

nasprotju z jasnimi sklepi Združenih narodov sodelujejo z rasističnimi režimi, pa do nedvoumne zahteve po odločnih ukrepih proti vsem pojavom neofašizma. Izražena je bila solidarna podpora osvobodilnim gibanjem in razrednim bojem v svetu na eni ter „socialistični opoziciji na vzhodu“ na drugi strani, pri čemer pa odnosa socialistov do komunističnih držav ne sme oblikovati „meščanski antikomunizem, marveč naša lastna politična načela“. O teh načelih je bilo govora tudi v dokumentu, s katerim je mlada generacija očitala stranki sokrivdo na tem, da je velik del mladine zgubil zaupanje v sedanji politični sistem. Svoje poglede in predstave je mlada generacija izoblikovala tudi glede posameznih vprašanj ekonomske-socialnega značaja (npr. zagotovitev polne zaposlitve, krivična razdelitev dohodkov, zaščita človekovega okolja, stanovanjska politika in podobno); posebno ostra kritika pa je bila izrečena v vprašanju reforme šolskega sistema, kjer so mladi strankinemu vodstvu očitali popustljivost in kapitulantstvo.

Kongres koroške SPÖ je izrazil kanclerju Kreiskemu željo, naj bi tudi še po izteku sedanje legislativne dobe ostal v aktivni politiki. S tem vprašanjem pa se bo predvsem bavil zvezni kongres SPÖ, ki bo ob koncu tega tedna zasedal v Gradcu, kjer bodo gotovo določali tudi že smernice za „volilno leto“ 1983.

Dogodki na Kosovu Zgodovinska ozadja in sedanji vzroki

Od 11. marca letos dalje, ko je prišlo do prvih demonstracij študentov v Prištini, katerim so potem sledile demonstracije tudi v drugih krajih Socialistične avtonomne pokrajine Kosovo, se tudi v tujkajšnjem tisku skoraj dnevno vrstijo najrazličnejše vesti o dogodkih v tem delu Jugoslavije. Poročila o položaju na Kosovu segajo od bolj ali manj objektivnih prikazov do skrajno tendencioznih komentarjev; le malo pa je zaslediti poskusov, da bi stvari šli „do dna“, da bi tolmačili tudi ozadja in vzroke, ki so privedli do sedanjih pojavov.

Ravno tak prispevek o Kosovu, kjer so prikazana zgodovinska ozadja in razčlenjeni tudi sedanji vzroki „kosovskih dogodkov“, je znani slovenski novinar Mirko Čepič objavil v najnovejši številki mesečne revije „Naš delavec“. Zaradi aktualnosti in zanimivosti tudi za naše bralce ta članek v celoti ponatiskujemo.

Uredništvo

V zvezi z zadnjimi dogodki na Kosovu velja pogledati nekaj zgodovinskih in statističnih podatkov o tej socialistični avtonomni pokrajini. Podatke bom primerjal s Slovenijo, da nam bodo nekatere značilnosti življenja na Kosovu bolj razumljive oziroma nazornejše.

SAP Kosovo meri 10.887 km², Slovenija pa 20.251. Kosova je torej za nekaj več kot polovico Slovenije, vendar pa je to hkrati najbolj naseljeno območje v Jugoslaviji, saj pride na kvadratni kilometer kar 158 prebivalcev, v Sloveniji 85, v Jugoslaviji pa 80. Podatek nas opozarja na tako imenovano demografsko eksplozijo, torej na hitri prirastek prebivalstva. Številke govorijo: leta 1948 je živel na Kosovu 733 tisoč ljudi, danes jih je po ocenah že 1.600.000.

V 30. letih seje prebivalstvo torej podvojilo. V Sloveniji nas je bilo leta 1948 1.440.000, danes pa nas je 1.840.000. Z drugimi besedami, indeks rasti prebivalstva znaša na Kosovu 214 in v Sloveniji 127.

Se en zanimiv podatek, ki nam bo vprašanja Kosova še bolj ponazoril. Čez deset let bo na Kosovu živel dva milijona prebivalcev, v Sloveniji pa nas bo nekaj več kot 1,9 milijona. To pomeni, da bodo Albanci v Jugoslaviji čez deset let tretji oziroma četrti najmočnejši narod. Več bo samo še Srbov in Hrvatov oziroma muslimanov, ki so v Bosni in Hercegovini posebna narodnost.

Vse te številke sem navedel nameoma, da nam bo lažje razumljiva nezaposlenost, preveliko število študirajočih, hitra deagrarizacija, prehod iz vasi v mesto in opuščanje kmetijstva. Danes je v družbenem sektorju zaposlenih 150 tisoč ljudi, torej nekaj manj kot deset odstotkov prebivalstva, v Sloveniji pa je zaposlenih 780 tisoč ljudi. Nekaj manj kot polovico prebivalstva je v Sloveniji zaposlenih, na Kosovu pa le četrtina in še v to četrtino vključujejo kmetovalce. Torej je na dlan odgovor, odkod težave s standardom, kajti vsak zaposleni mora preživljati še tri ljudi, v Sloveniji pa samo enega.

Na demografsko eksplozijo, torej na prehitro rast prebivalstva na Kosovu so mnogi opozarjali že leta in vendar na Kosovem niso storili mnogo, saj je težko preseči patriarhalno miselnost. Hitra rast prebivalstva povzroča težave skoraj vsem gospodarsko nerazvitim deželam sveta, Kosovo pa sodi v svetovnem merilu na sam vrh hitre rasti prebivalstva. Najpovsem z drugimi besedami, več se jih rodi in iz leta v leto je več ust, kot jih lahko nasitijo. Zaradi pretirane rasti prebivalstva pretirano načenjajo lastni narodni dohodek, zaradi česar postaja pokrajina nekakšno naložbeno območje brez dna. To je

tudi prvi vzrok za sorazmerno počasno rast standarda. Za to področje velja znana zakonitost — naraščanja števila prebivalstva ni mogoče zajeti s standardom, ker je še prenizek. Znanost je namreč, da vpliva na manjše število otrok v družinah visok standard.

Rešitev je zajezev naraščanja prebivalstva, vendar pa je to najtrši oreh, kajti mnogi Albanci so mi pripovedovali, da želijo mnogo otrok, da bo mnogo Albancev. Tukaj so že kali nacionalizma, iredentizma in šovinizma. Zakaj, o tem malo kasneje. Primer načrtnega širjenja prebivalstva so bili npr. Čehi v prejšnjem stoletju, ko jim je bila velika družina nekakšno narodno geslo. Samo s hitro rastjo češkega naroda so izrinili Nemce, ki so v začetku 19. stoletja Prago za čisto nemško mesto.

Kali nacionalizma so v občutku potisnjenosti ob stran. Iredentizem, torej dobiti nazaj tako imenovane neodrešene kraje, je torej spremljevalka negativnega nacionalizma. Beseda iredenta je italijanskega izvora: Italija iredenta — neodrešena Italija. V prejšnjem stoletju so namreč razvili gibanje za priključitev k Italiji vseh tistih krajev, v katerih so živeli Italijani kot manjšina. Kolovodje demonstracij na Kosovu so zapeljevali študente in nekaj delavcev s takšnimi gesli o vključitvi krajev, kjer so tudi Albanci, v republiko Albanijo oziroma celo v „veliko Albanijo“. To vsekakor pomeni ogrožanje ozemeljske celovitosti Jugoslavije oziroma njen razpad s kontrarevolucijo. Gre vendar za pomembno resnico — Albanci so se v času NOB odločili, da ostanejo v mejah Jugoslavije, s tem, da dobijo vse pravice naroda, kakršne imajo drugi narodi. To so tudi dobili in skrb jugoslovanske skupnosti za napredek gospodarsko nerazvitih območij je izpričan in dokazan. Na srečo je veliko Albancev obsodilo zmote nacionalistov in iredentistov.

Zapleti na tem področju imajo svoje stare zgodovinske korenine. Albanci so enkratni narod na svetu, kajti njihov jezik ne sodi v nobeno skupino svetovnih jezikov. Hkrati so to stari naseljenci Iliri, ki so se v tisočletjih pomešali s Slovani, Grki in Romani. Do neodvisnosti Albanije leta 1912 je bila zanje značilna plemenska ureditev, plemen pa je 65. Delijo se na severne Albance, tako imenovane Gege in na južne ali Toske. Zanimivo je, da sta skupini od nekdanj spri in tudi plemenske združbe so značilne za večstoletno zgodovino v času balkanskih vojn (1912–1913) so najprej razmišljali, da bi Albanijo kot pokrajino razdelili med Srbijo in Grčijo, nato pa so pod pritiskom velikih evropskih držav pristali na ustanovitve albanske države. (Se ena zanimivost, Turki so pristali na neodvisnost Albanije, ki je bila njihovo ozemlje, če postavijo za kralja nekakega princa iz zahodnoevropskih držav. Niso bili za to, da bi postal kralj član srbske ali grške kraljevine). Kosovo je po mirovnem sporazumu leta 1912 pripadalo Srbiji. Meje so ponovno določili po prvotni svetovni vojni in tudi po drugi svetovni nespremenjene.

Z novo Jugoslavijo smo rešili albansko narodno vprašanje tako, da smo znotraj Srbije ustanovili avtonomno pokrajino Kosovo in Metohijo ter avtonomno pokrajino Vojvodino zaradi mnogonacionalnega sestava na obeh območjih. Poleg Albancev živijo na Kosovu Srbi, Črnogorci, Makedonci, Romi, Muslimani in drugi. Albanci živijo tudi v Srbiji, Makedoniji in Črni gori. V Grčiji

(Dalje na 7. strani)

LETOŠNJA AKADEMIJA SLOVENSKE GIMNAZIJE V CELOVCU:

„Kulturna vzajemnost - naša sila“

Pod geslom „Kulturna vzajemnost — naša sila“, je preteklo nedeljo v veliki dvorani Delavske zbornice v Celovcu potekala tradicionalna šolska akademija Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Kot po navadi je tudi tokrat bil obisk zadovoljiv, saj je dvorana bila dobro zasedena, prišlo pa je tudi mnogo častnih gostov, katerim je ravnatelj dr. Reginald Vospernik izrekel pristržno dobrodošlico. Med drugimi so to bili predsednik koroškega deželnega zbora Josef Guttenbrunner, predsednik koroškega deželnega šolskega sveta Karl Kircher, prelat Aleš Zechner, konzul jugoslovanskega generalnega konzulata SFRJ v Celovcu Alfonz Naberžnik, vodja manjšinskega oddelka pri deželnem šolskem svetu, okrajni šolski nadzornik Rudi Vouk, strokovni nadzornik dvorni svetnik dr. Valentin Inzko, zastopnik RK SZDL Slovenije dr. Vladimir Klemenčič, predstavnika šolskih zavodov SRS Janez Sušnik in Milena Markič, ravnatelj pobratene gimnazije na Ravnah Tone Golšer, rektor ljubljanske univerze Slavko Hodžar, predstavniki slovenskih kulturnih in političnih organizacij na Koroškem, bivši ravnatelj slovenske gimnazije dvorni svetnik dr. Pavle Zablatnik in drugi.

Ravnatelj slovenske gimnazije dr. Reginald Vospernik je v svojem pozdravnem govoru med drugim povedal, da so za letošnje geslo šolske akademije določili „Kulturna vzajemnost — naša sila“ s katerim so izrazili potrebo po kulturnem sodelovanju s krajevnimi društvi, kar tudi pomeni, da tako društva na podeželju kot naša srednja šola skupno tvorijo kulturno moč naše narodne skupnosti. Govornik je potem še z zadovoljstvom povedal, da bodo letos na slovenski gimnaziji prvič maturirali trije paralelni osmi razredi, kar je brez dvoma spodbuden rekord. Ravnatelj se je ob tej priložnosti zahvalil vsem, ki pomagajo k razveseljivemu napredku in razvoju slovenske gimnazije.

Obširni kulturni spored je pričel mešani mladinski zbor; naslednji točki pa sta veljali dobrodošlici nastopu društvenih skupin iz Šentvida v Podjuni in Šmihela nad Pliberkom. To je bil trio „Korotan“ s

pevci SPD „Danica“ in igralska skupina Katoliško prosvetnega društva. Tako so se prvi predstavili s pesmimi Hanzija Artača in Milke Hartmanove, drugi pa s odlomkom igre „Vest“, francoskega avtorja Maurica Rostanda. Kot pianisti so se predstavili Andreja Močilnik, Magda Wernig in Andrej Feinig. Posrečen je bil vložek dekliske jazz-skupine, ki je zaplesala „Ritmične fantazije“. Prvi del sporeda je zaključil mladinski zbor.

Drugi del sporeda je nadaljeval Beat-ansambel „Jadagani“, ki je zaigral kompozicije Danijela Bogataja iz 7. a razreda in Jozija Starmana in Janeza Gregoriča, oba iz 5. a razreda. Kabaretistični vložek so pripravili dijaki 6. b razreda, ansambel „Mladi mi“ se je s svojim nastopom posloval s skladbo Milke Hartman-Stanka Polzerja in Milke Hartman-Hanzija Artača. Mladinski zbor 4. a razreda je nastopil s štirimi pesmimi, ansambel „Ve-

sela pot“ je nastopil s skladbo Lojzeta Slaka in venčkom dalmatinskih ljudskih v priredbi Jožka Kovačiča. Plesna skupina je z artističnim in kajpada vročim ritmom izvedla ples „Rock 'n' Roll“, mešani mladinski zbor in združeni zbori so zaključili letošnjo šolsko akademijo slovenske gimnazije. Prvi je izvedel odlomek Rok opere „Jesus Christ Superstar“ in Mit nem kleenen Stückchen Glück iz musicala „My Fair Lady“, medtem ko je združeni zbor zapel pesem „Če študent na rajžo gre“.

Za izvedbe posameznih točk so odgovarjali prof. Jožko Kovačič, prof. Milan Kupper, prof. Maja Milonig, prof. dr. Anton Feinig, Gregor Krištof, medtem ko je sceno pripravil prof. dipl. inž. arh. Janez Oswald. Kot solisti pa so nastopali: Danijel Bogataj, Janez Kassl, Gabriel Lipuš, Niko Kupper in Janez Gregorič v Beat-ansamblu „Jadagani“; v ansamblu „Mladi mi“ Marija Kežar, Lucija Krištof, Marija in Sonja Kuchling, Marica Kušej, Andrej Lampichler, Stanko Polzer in Maks Zdouc in v ansamblu „Vesela pot“ so peli in igrali Fridl Hirm, Stani Hobel, Andreja Lepuschitz, Regina Lesjak, Marjan Smrtnik, Hanzl Sticker in Sabina Zwitter.

K sporedu je treba omeniti, da je bil izredno pester in bogat, da so se akterji trudili, da bi bil krajši kot običajno, vendar je tokrat odpovedala tehnika, kar je privedlo do mučnega zastoja. Vsebinsko pa je brez dvoma nudil za vsakega nekaj, posebno posrečena je povezava s krajevnimi društvi, na vsak način pa je tu treba izreči priznanje profesorju, ki so skupno z dijaki naštevali kvalitetno klasično in moderno glasbo ter druge vložke. Pri pevskih točkah so prevladale pesmi in priredbe pokojnega Franceta Cigana, ki je kot je povedal ravnatelj, šoli zapustil svojo duhovno vizitko.

Naj ob koncu še opozorimo, da bo z istim sporedom slovenska gimnazija prihodno nedeljo gostovala v kulturnem domu SPD „Danica“ v Šentprimozu v Podjuni. S tem pa tudi stopa v konkretno povezovanje s slovenskimi krajevnimi društvi.

na dva zgodovinska teksta v tej zvezi. Sodobne težave Slovencev v Avstriji so na kratko nakazane že v tem začetnem delu knjige, kjer beremo v prikazu dogodkov ob zaključku druge svetovne vojne, da so naši ljudje, ki so ostali pod avstrijskim režimom, po-

Ob besedilu so na tem mestu objavljene podobe knežjega kamna, vojvodskega prestola, Ernesta Železnega, Gospe Svele, spominskih plošč od nacistov obglavljenih slovenskih domaćinov iz Sel in drugih koroških vasi; tu so fotografije umorjenih Sadovnikov iz

novno „podvrženi nenehnemu pritisku germanizacije in obnovljenemu ter ojačanemu divjanju neo-nacističnih elementov, vse to pa v okviru odkritega kršenja člena 7 avstrijske državne pogodbe“ (str. 39–40).

Temu uvodu sledijo strani z naslovom „Slovenci pod Avstrijo“ (str. 49–103), kjer je dr. Gobelz nanizal podrobnosti iz koroške slovenske zgodovine od devetega stoletja pa do danes. Boj koroških Slovencev je na teh straneh prikazan v jasnih in nedvoumih stavkih, ki govorijo svetu o boju na življenje in smrt, o kulturnem genocidu, naraščajočem avstrijskem neo-nacističnem gibanju, avstrijski strategiji „neusmiljenega raznarodovanja in germanizacije“ — in to s tolikimi dokumentarnimi podrobnostmi v besedi in sliki, da je to poglavje mogoče uvrstiti med najboljša tiskana svetovna poročila, ki zadnja leta razglajajo krivičnost in umazanost avstrijskih uradnih postopkov z manjšinami v okviru nove avstrijske republike.

Podpece, slikovna dokumentacija o avstrijski policijski brutalnosti, tu so fotoreportaže o Slovincih na Koroškem, skupaj z dokumentarnimi prikazi slovenskih protestov na Dunaju in v Plibkeru.

Kulturna moč slovenske manjšine je prikazana z narodnostnim zemljevidom, s statističnimi tabelami, portreti voditeljev slovenske gimnazije, s fotografijami slovenskih kulturnih ustanov v Celovcu, številnih kulturnih skupini in prireditvah, slovenskih kulturnih spomenikov, slovenskih narodnostnih voditeljev, pa tudi s slikovnimi listi Maksima Gasparija: „Rož“, „Zilja“, „Podjuna“, in tako dalje.

Celotnemu poglavju o Koroški dajejo še večjo težo avtorjevi pozivi na pomoč, ki so delno mastno tiskani in se obračajo posebej na Avstrijo (str. 84–92), na Združene države Amerike in na vse svobodoljubne Amerikance, na vlado in ljudstva Velike Britanije, na vlado in prebivalstvo Francije, na vlado in ljudstva Sovjetske zveze. Sledi

poziv organizaciji Združenih narodov, papežu Janezu Pavlu II., Valikanu in avstrijski hierarhiji katoliške cerkve, vladi in ljudstvu Jugoslavije, na koncu pa je še objavljen poziv vsem ameriškim Slovincem in njihovim prijateljem. Vsi ti pozivi (na polnih trinajstih

straneh knjige) se začnejo z „We appeal to...“ (Pozivamo...) in vsi po vrsti vsebujejo močne obsodbe avstrijskih uradnih postopkov s Slovinci in tehtne argumente za tiskane klice na pomoč. Povsod so prisotni konkretni predlogi za takojšnjo akcijo zoper Avstrijo in njeno zgrešeno politiko s slovensko (in hrvaško) manjšino.

Obe slovenski koroški organizaciji bi morda lahko ponatili vse te ameriške pozive v prevodu v svojih dveh tednikih in tako seznanili svoje ožje rojake z njihovo vsega upoštevanja vredno vsebino. Prav mogoče je namreč, da bodo takile svetovni stiki spravili avstrijsko državno in deželno uradništvo k pameti prej, kot pa vsi tisti polževsko odvijajoči se razgovori v Celovcu, na Dunaju, v Ljubljani, v Beogradu. V pozivih dr. Gobelza moti ponekod njegova raba angleškega „please“ v stavku, ki se glasi v slovensčini: „prosimo vas, da...“; koroški Slovenci nikogar pohlevno ne prosijo za miloščino — pričakujejo in po vsej

pravici samo **zahtevajo** to, kar jim pripada po državni pogodbi! Druga nerodnost na teh sicer prav močnih straneh pa se mi zdi ta, da med naslovi, ki jih priporoča avtor ameriškim Slovincem za obisk na slovenskem Koroškem, ni imen organizacij in ustanov iz kroga Zveze slovenskih organizacij na Koroškem.

V tretjem delu knjige — pod zaglavjem „Slovenski jezik in književnost“ — je sestavek E. Gobelza in Anthonyja Zupancica (Kent State University) o slovenskem avstrijskem dramatikcu Petru Handkeju (str. 299–320), v istem delu pa je še nekaj pesmi Slovencev v Avstriji, ki jih je izbral in prevedel avstrijski pesnik in romanopisec Herbert Kuhner (s sodelovanjem Milene Merlak, Petra Kerscheta in Pavla Apovnika). Vsak z eno pesmijo so zastopani: Erik Prunč (Kralj Matjaž, odlomek), Valentin Polanšek (Idila), Milka Hartman (Zakaj?), Gustav Januš (Ljubezen se spremeni v sovraštvo), Andrej Kokot (Ura vesti), Lev Detela (Telo brez duše), Karel Smolle (Kmečki pogreb), Milena Merlak (Pepel v očeh).

Med izbranimi „spomini in portreti“ iz ameriškega slovenskega sveta je zanimiv zapisek umetnice Lillian Brulc iz Čikaga o njenem obisku pri kiparju Francetu Goršetu v Svečah. Objavo spremlja fotografije umetnikovih kipov in avtoričini skici iz kraja njenega obiska. Tudi to besedilo opozarja na boj koroških Slovencev „za ohranitev njihove samobitnosti, za zaščito njihovih pravic in ohranitev kulturne dedščine“.

(Dalje na 7. strani)

AULA SLOVENICA
CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5-7

Vljudno Vas vabimo na razstavo slikarskih del
AKADEMSKEGA SLIKARJA
prof. Gabrijela Stupice

Razstava je odprta do 29. maja 1981

od ponedeljka do petka
od 13.00 do 17.00 ure

Prisrčno vabljeni!

Umrl je skladatelj Rado Simoniti

V nedeljo 17. maja letos se je vsa slovenska javnost za vedno poslovila od skladatelja Rada Simonitija, enega najvidnejših sodobnih glasbenih umetnikov, ki je nepričakovano umrl 14. maja v Ljubljani. K zadnjemu počitku so ga položili v njegovi rodni Fojani v Goriških Brdih na Primorskem.

Rado Simoniti se je rodil 15. maja 1914 kot otrok številne družine. Gimnazijo je zaključil v Ljubljani, kjer je študiral zgodovino, vzporedno pa je tudi obiskoval konzervatorij. Že v mladih letih se je ukvarjal z vodenjem pevskih zborov. Po zaključku študija se je Simoniti kot profesor glasbe najprej zaposlil na glasbeni šoli v Splitu. Tam je ustanovil pevski zbor „Tomislav“. Vendar je zaradi velike sposobnosti leta 1936 postal zborovodja in dirigent ljubljanske Opere. Po izbruhu druge svetovne vojne se je vključil v NOB. V teh letih je Simoniti že umetniško ustvarjal, zlasti je pisal borbene in umetniške pesmi; ustanovil je tudi znan zbor „Srečko Kosovel“. Po osvoboditvi je spet bil dirigent Opere in v Filharmoniji; pomagal je tudi obnoviti učiteljski pevski zbor „Emil Adamič“, razen tega je med drugim bil tudi dirigent Doma JLA v Beogradu, zlasti pa se je prizadeval za širjenje zborovske kulture na Primorskem, bil pa je tudi sourednik revije „Zbori“.

Rado Simoniti pa je zapustil obsežen skladateljski opus, saj je napisal

nad šeststo pevskih in vokalnih del (uglasbil je tudi nekatera besedila koroških avtorjev), višek svoje umetniške poti pa je dosegel z opero „Partizanka Ana“. Rado Simoniti je za svoje umetniško delo dobil številna priznanja in nagrade, med njimi Prešernovo nagrado in nagrado vstaje ter odlikovanja za udeležbo v NOB.

Rada Simonitija ni več, ostal pa je njegov velik umetniški opus s katerim bo pokojnik ostal za vedno zapisan v zgodovini slovenske glasbene kulture. Številni zbori pa bodo pesmi, ki so že za časa njegovega življenja ponarodele, peli v Sloveniji, v zamejstvu in drugod. Saj ni zbora, ki ne bi pel pesmi kot so Na oknu glej obrazek bled, Kaj ti je deklica, Lastovki v slovo, A ča in številne druge.

Ob navzočnosti številnih mater šolskih otrok, občinskega zastopnika z županom Josefom Strugerjem na čelu in župnika Maksa Michorja je priredila kotmirška osnovna šola petek 8. maja 1981, materinsko proslavo; prireditev je bila dvojezična: kar je vsekakor pohvalno, in edino pravilno, saj povsem ustreza značaju kraja. Učenci so nastopili z deklaracijami in kratkimi prizorčki, šolski zbor je zapel nekaj pesmi. Slovenske pesmi so deklamirali prvošolka Isabel Ebner (učiteljica Rezika Iskra) in tretješolka Simona Iskra in Tomislav Rapoti (učiteljica Ilse Knapp). Učenci pa, da bo naslednjič še kaj več slovenskega, da bo npr. šolski zbor zapel kako slovensko. Posamezne roke je napovedal in povezal ravnatelj Josef Schwarz.

60-letnica Slovenskega čebelarkega društva v Šmihelu

Čebelarstvo se kljub raznim težavam in oviram vedno spet ujame in razvija. To lahko ugotovimo tudi ob Slovenskem čebelarkega društva v Šmihelu, ki te dni praznuje 60. obletnico svojega obstoja. Posebno v zadnjih desetih letih je doživelo društvo ponovno poživitev, njegova članska mreža seže prav tja do Dobrle vasi. Prihodnje nedeljo vabijo slovenski čebelarji v Pliberk na slavnostno prireditev ob obletnici, ki bo prav gotovo dogodek tako za Podjuno kot tudi za čebelarje južno od meje, s katerimi so šmihelski čebelarji tesno povezani.

Luka Boročnik, predsednik čebelarkega društva, ki smo ga srečali pri delu na skednju

Ob priliki obletnice smo se pogovarjali s predsednikom društva Luko Boročnikom in z drugimi člani društva, ki so nam pripovedovali iz sedanjega delovanja društva in o njegovi zgodovini. Kot pravijo se je

„očka“, kakor še danes vsi imenujejo Vinka Pečnika, prvega predsednika društva, že od leta 1911 naprej bavil s čebelarstvom. Podatki o organiziranem delovanju slovenskih čebelarjev pa so znani od leta 1921 naprej. „Očka sončnih muh“ kakor so ga tudi imenovali po Koroškem in po Jugoslaviji je bil duša tega združenja, ki je ob začetku obsegalo okoli 50 članov. Kot nam je pripovedoval Luka Boročnik je bil Vinko Pečnik dober strokovnjak in praktičen človek, ki je dobro vzgajal bodoče čebelarje. Ljudje so radi hodili k njemu, ker je bil družaben človek, ki ni sam sebe poviševal. Ostal je vedno preprost kmečki čebelar. Tudi Nemci so radi hodili k njemu. Tedaj so bili vključeni v slovensko čebelarstvo društvo samoumevno tudi nemškogovoreči inženirji in delavci, ki so topili in kopali rudo v Peci. Vendar nikoli ni prišlo do narodnostnih nasprotij, kot danes, ko nekateri sovražno gledajo na slovensko čebelarstvo združenje, ki ima dobre odnose do slovenskih čebelarjev onstran meje.

Strokovno pomoč jim je tedaj v prvi vrsti nudil slovenski strokovni čebelarji list, vendar je bila lastna dolgoletna izkušnja zelo važna. Med drugo svetovno vojno je bilo društvo prepovedano, Očka in dva njegova

sinova pa zaprta v celovških zaporih. Po vojni pa ni bilo mogoče več najti starih društvenih zapisov.

Prva leta po koncu vojne so bila zelo težka, vendar pa je število čebelarjev močno naraslo, tudi zaradi tega, ker je bila čebelarjem dodeljena določena količina sladkorja, ki ga je bilo drugače zelo težko dobiti. Ko so se gospodarske razmere s časom konsolidirale je bilo opaziti določeno stagnacijo pri čebelarstvu. Mladi fantje pa so morali tudi v Svico in v tovarne, kar je seveda oviralo čebelarstvo delo, če ga velikokrat ni celo prekinilo nam je pravil Luka Boročnik.

Članstvo je v teh letih zelo padalo. Tudi vprašanje rentabilnosti se je v 60-ih letih pojavilo. Zato je na razvoj čebelarstva pozitivno vplivala proizvodnja novih nakladnih panjev, ki jih je izdelovalo mizarstvo podjetje Leitgeb. Z novim panjem so padli investicijski stroški, kar je dobro vplivalo na čebelarstvo, saj se je marsikateri mladi spet posvetil tej dejavnosti.

Danes šteje Slovensko čebelarstvo društvo Šmihel okoli 30 članov. Vse jih povezuje ljubezen do narave in zanimanje za čebelarstvo, ki je prava znanost. „Najbogatejši“ izmed njih imajo okoli 30 panjev, kar ni zelo veliko, če pomislimo, da je imel „očka“ okoli 60 panjev, nekateri koroški čebelarji, ki se bavijo s čebelarstvom že skoraj industrijsko, pa že nekaj stotin panjev. Strd proizvajajo v glavnem za domačo rabo, za sosedje in kvečjemu za turiste, ki so čez vse navdušeni nad tako domačo strdjo.

Luka Boročnik iz Podkrajja pod Peco je po smrti Vinka Pečnika v letu 1963 postal predsednik društva. Sam je poudaril, da ga je v čebelarstvo umetnost uvedel njegov predhodnik. Danes se morajo baviti čebelarji mnogo s škropljenjem škodljivcev, saj je to ena največjih nevarnosti, ki grozi čebelarjem. Zgodi se, da čebele zaradi zastrupitve izgubijo orientacijo in poginejo. Grozijo jim pa tudi razne nalezljive bolezni. Delovanje društva je zaradi tega usmerjeno tudi na izobraževanje članov in na preprečevanje okuženja čebel. Zelo uspešno je bilo na primer poldnevno predavanje o čebelarstvu, ki ga je imel inž. Matevž Krasnik in ki ga je obiskalo okoli 75 poslušalcev iz Roža, Podjune in iz Slovenije.

Slovensko čebelarstvo društvo, ki ima svoje člane v Bistrici, v Dobrli vasi, Podjuni, Pribri vasi in Šmihelu tja do državne meje je v zadnjih letih navezalo tudi tesne stike s slovenskimi čebelarji v Sloveniji s katerimi se srečavajo in izmenjavajo svoje izkušnje. Pred 3 leti so se pobratili s čebelarim društvom v Zagorju, letos z društvom v Ravnah, v bližnji bodočnosti pa verjetno še s čebelarji v Zalcu.

SLOVENSKO ČEBELARSKO DRUŠTVO ŠMIEHL

vabi ob svoji 60-letnici na slavnostno prireditev, ki bo v nedeljo 24. maja 1981 z začetkom ob 10. uri pri Schwarzlnu v Pliberku.

Spored:

- Govor predsednika Slovenskega čebelarkega društva Šmihel
- Govor pokroviteljev, častnih gostov in predstavnikov povabljenih društev
- Spored bodo popestrili pevci moškega pevskega zbora „Kralj Matjaž“ iz Libuče ter pevci iz Zagorja ob Savi
- Sledi ogled razstave: „Čebelarstvo včeraj in danes“. Skupno kosilo
- Nato kulturni spored s srečolovom
- Zaključek ob 16. uri

Pokrovitelji prireditve so:

deželni glavar Leopold Wagner
generalni konzulat SFR Jugoslavije v Celovcu
župan občine Pliberk Franc Mikusch
dr. Matevž Grilc
dipl. inž. Feliks Wieser

Loče nad Baškim jezerom

Na materinski dan je naše društvo „Jepa-Baško jezero“ vabilo matere na prireditev k Pušniku, kjer so jim otroci pripravili pristrčno slavo. Dvorana je komaj sprejela številne goste; posebno razveseljivo pa je dejstvo, da so se odzvale vabilu tudi matere nemškega jezika ter se prav prijetno počutile v naši sredi.

Za uvod so tamburaši zaigrali nekaj poskočnih viž, nato pa je Tanja Singer z ljubko pesmico o mamičih čestitala godovnicam. Otroški zbor pod vodstvom Danice Urschitz je žel veliko priznanja, še prav posebno „solist“ Mirjam Koren in Peter Vrolich. Prav temu zborčku želimo čim več novih članov, saj prav iz teh bo prišel naraščaj za naše, že nekoliko

starejše pevke in pevce. Z „Materino sliko“ je Aleksander Černut prikazal brezmejno ljubezen mladeniča do svoje matere. Instrumentalni del glasbenih točk je oblikovala glasbena šola, ki je predstavila mlade talente, katerih lep napredek ni mogoče prezreti. Med harmonikaši so nastopili: Mirjam Koren, Simon Triešnik, Anita Krawanja, Mihaela Rutar, Hanes in Gabi Ressman. Klavirske skladbe sta predvajala Mihaela Triešnik in Mihi Ressman. Kot kitarist je nastopil Aleksander Černut. S Cankarjevo črtnico „Skodelica kave“ je Irena Černut predstavila največjega mojstra slovenske besede, kako čudovito je znal prikazati svojo mater in kako težko jo je razžalil. Kako se za boglonaj ubija mati, govori Polanškova socialno kritična „Pesem moje matere“, ki jo je prav tako prebrala Irena. Svoj prvi nastop je beležil ženski trio, ki ga vodi naša vsestranska delavka društva Erika Vrolich. Ubrani glasovi Hermi Singer, Danice Urschitz ter Erike so navdušile poslušalce in želeli je, da jih bomo še dostikrat slišali. Celoten program je povezoval F. Černut v obeh deželnih jezikih ter na koncu izrazil upanje, da so gostje, ki ne razumejo našega jezika vendarle dobili majhen vpogled v kulturno dejavnost našega društva in občutili pristrčno vzdušje slovenskega življa.

Z rdečimi nageljčki, ki so jih otroci delili vsem mamicam, s kavo in koščkom slaščice je SPD „Jepa-Baško jezero“ obdarilo, sicer skromno, toda z ljubeznijo, naše matere. Ob veselih zvokih harmonike glasbenega učitelja g. Sušnika, ki mu gre tem potom toplja zahvala, smo se veselo zavrteli v noč.

F. Č.

ČESTITAMO

Peter Pavlič z Gore pri Šentilju, absolvent slovenske gimnazije v Celovcu, je končal študij na dunajski visoki šoli in dosegel naslov doktorja veterine.

Iskreno čestitamo.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjuni vabi na

**PONOVITEV
ŠOLSKE AKADEMIJE**
v nedeljo 24. maja 1981 ob 14.30 uri v kulturnem domu v Šentprimozu.

Na sporedu so pevske in instrumentalne točke, plesi ter nastopi kulturnih skupin.

Pristrčno vabljeni!

Dnevi srečanja

V času od 4. do 9. maja je koroški deželni invalidski urad v sporazumu z pomembnimi invalidskimi ustanovami dežele organiziral „Dan srečanja“, ki je izredno lepo uspel.

Prireditve od 4. do 7. maja, v obliki „dnevov odprtih vrat“, so dale lepo priliko, da je javnost spoznala razne invalidske ustanove širom Koroške. V petek 8. maja je sledila odbojarska igra v sedenju v Beljaku, zvečer pa je bil koncert slepih v poslopju ORF v Celovcu. Zaključek tedna pa je tvoril svečano prirejeni 100. uradni dan, v okviru katerega je bila razstava, ki jo je otvoril novi beljaški župan dr. Hrazdil.

Dnevi srečanja je obiskalo okrog 2000 ljudi, med njimi predvsem mnogo mladine, kar je še posebno razveseljivo, da ima mladina tako pozitiven odnos do prizadetih oz. invalidov.

Valentin Polanšek

83

BRATOVSKA JESEN

II. del

Za Vesno-Nadjo je bilo skojevsko delo zamotano in stalno ogroženo, kajti za to ni vedel niti Matevž in gostilničarja, se niti ne bi sanjalo kaj takega o priljubljenem dekletu. Natakarcica sama pa tudi nikdar ni namerno otipavala svojega šefa in šefinjo, kako sta pravzaprav usmerjena strankarsko politično. Kot zavedni Slovenci so se dobro ujemali.

Zdaj pri novem vladarju si je gostilničar le preočito prizadeval, da bi dobil na ugledu v hiši. Še iz prve svetovne vojne je znal nekako nemščino, ki je vinjene nemške vojake vselej spravljala v zabaven krah.

Med vojniki pa je bil tudi nekdo, ki se je enkrat prikradel v gostilniško kuhinjo in začel po koroško slovensko: „Kako se imate? Kakor pač more biti, če je vojna. Vojna je vojna...“

Krčmarica je bila v zadregi. Zabubala se je vase, ker je pričakovala gestapovsko ukano:

„Mi smo gostilna in gostilna je vedno za goste, tako ali tako. Ljudje morajo dobiti jesti, če so lačni in piti, če so žejni...“

„V gostilni ni vojne. Zato je tudi prav, če kdaj plešejo. Ali pri vas ljudje nič ne plešejo?“

„Ko še ni bilo vojne in so bili fantje doma, so plešali, če so dekleta pripeljali!“

Gostilničar je debelo gledal, ko je Vesna dejala, da

za velikonočne dopustne dneve ne bi šla domov, pač pa bo šla malo drugam. Krčmarica je bila uvidevna in je naravnost rekla:

„Lepo se imejta, saj nihče ne ve, kaj nas Slovence še čaka! Slišala sem, da se okoli Maribora in Celja in Ptujja godijo strašne reči.“

Tako prišla Vesna po daljšem času spet z Matevžem skupaj.

Neverjetno: škofijski logar v Novi Štifti je bil sicer svetniško moralen človek, a sedaj je imel druga moralna merila, zlasti v zvezi s koroškimi Slovenci. Izvedel je, kako so nacisti tam onstran Karavank že kar prvo leto po prihodu Hitlerja pozapirli nad petdeset slovenskih duhovnikov. Tudi to je izvedel, da so uničili župnika Vinka Poljanca, nekdanjega slovenskega deželnega poslanca v predhitlerški Avstriji. Tako po ovinkih pa je tudi izvedel, kako pogumen fant je ta njegov bivši drvar Jože Nedelja. Od ljudi, ki so v bližini škofa Rožmana in vedo tudi za Klub koroških Slovencev v Ljubljani, je prišlo, da je treba tem prvim antihitleristom pomagati po vseh močeh. Škofijski logar je sedaj videl priliko, da pokaže simpatije do tako dobro ocenjenega človeka, kajti bil je velik slovenski narodnjak.

Na neverjetno idiličnem kraju je stala lovska brunarica, kjer sta dobila Jože Nedelja in Vesna začasno bivališče.

Hvala vam, da nama toliko zaupate, gospod Ržen! Hvala zlasti, ker nimate nobenih moralnih pomislekov. Brez skrbi. Midva sva tesna prijatelja, a ne ljubimca,“ je odkrito dejala Vesna.

Ržen se je morda čudil, vseeno pa je verjel. Zdelo se mu je tudi, da sta ta dva človeka tukaj po nekem skrivnostnem nalogu.

Brunarica je bila založena s hrano za kar lep čas.

Poslovil se je z zagotovitvijo, da sta lahko brez skrbi. Tudi če bi pretela nevarnost, bosta pravočasno obveščena. V ponedeljek pa bo spet prišel mimo.

„Zdaj sva sama! Kaj bo?“

„Morda se nama logar skrivaje smeji, ker sva tako nevsakdanja.“

„Nevsakdanja sva že. V velikih stvarih. A vedno imava nekaj skupnega, tako, da bom s teboj še veliko govorila. Najbrž skozi vse dni in vse noči.“

Ko je Matevž spal, je o polnoči zletela na dogovorjeno zvezo za Ivana-Johana.

Doslej ga je držala pod varstvom ali nadzorstvom ali oblastjo s svojimi čari. V normalnih okoliščinah bi si tak fant moral oblikovati vse prste na nogah in rokah, ako bi imel poleg sebe takega angela varuha. Tako pa je ona vselej sproti prihajala na dan z novimi domoljubci, kako bi ga spet vezala tesneje nase. Šlo je do znane meje. Dlje pa ne. Matevž ni bil iz lesa. Večkrat pa si je mislila, da je lesen. Ali sem jaz lesena? Kakšna ženska pa sem, da mi ne uspe, kar si srčno pošteno želim...

Kaj želim, se je sedaj v njej oglašil glas aktivistke: Ni časa za ljubavi, zdaj je partija vse, zdaj je OF vse, zdaj je vse drugo prej kot...

Zato je rekla:

„Tukaj nosim že dalj časa pismo zate. Ne boš me izdal, da sem ga tako pridrževala! Vzemi ga in preberi. Dolgo ga beri in kar ti ne bo jasno, za to sem jaz tukaj... in ne samo za to!“

Vesna je bila človek in kot človek z vsemi življenjskimi nagoni in zahtevami srca po življenjski sreči. Bila pa je tudi zanesljiva aktivistka ilegalne organizacije. Kdo naj sodi, da je sproti pomešavala sebe kot dekle, ki je vedelo, da je lepota in aktivistka, ki je prav tako vedela, kaj pričakujejo tovariši od nje. Bila je predana dvema sve-

Po čem spoznaš dobrega soseda?

Katere so tiste vrline, po katerih spoznamo dobrega soseda? Kaj storiti, da bomo živeli v miru in slogi s sosesko, kjer je naš dom? Kdaj lahko upravičeno ugovarjamo, kadar nam sosed para živce? In katere so najpogostnejše črne točke v današnjih sosedskih odnosih?

Če stanujemo v hiši z vrtom, je sosed bolj odmaknjen, v hišah z enim stopniščem in več stanovanji pa živijo sosede blizu drug drugemu in ponavadi tudi v hujših razprtijah kot tam, kjer je med „mojim“ in „tvojim“ nekaj več prostora. Sosedje, ki žive v isti hiši, morajo pokazati določeno mero obzirnosti, uvidevnosti in solidarnosti. Kdor bo drugemu kopal jareke, bo kmalu tudi sam stopil ali celo padel vanjo. Lepo se vrača z lepim, grdo z grdim. Toda razprtijam na domačem stopnišču pogosto ni ne konca ne kraja, in zgodi se, da naposled sosede prav tekmujejo, kdo bo komu bolj grenil življenje.

Če živimo v bližini drugih ljudi, ne smemo glasno prepevati in navijati plošč do poznih nočnih ur.

Če ima naše stanovanje tanke stene, je brezobzirno, če morajo sosede poslušati naše zakonske prepire ob najbolj neprimernih dnevniških ali nočnih urah. Hrup je namreč tisto, kar nam gre najbolj na živce. Nam in tudi našim sosedom!

Seveda ni vsak šum že hrup, čeprav bi ga sovražno razpoložen sosed nemara rad razumel kot hudo motnjo svojega dnevnega in nočnega počitka. Dojenčkov jok je hrup, zaradi katerega se ne kaže pritoževati na sodišču, in če si sosed toči vodo v kopalno kad po 22. uri zvečer, tudi ni rečeno, da bi nas s tem rad motil in nadlegoval. Radio, gramofon in televizor je treba po 22. uri zvečer čim bolj utišati. Večji otroci so že dovolj razumni, da jih lahko umirimo, če vemo, da je v sosednjem stanovanju bolnik, ki potrebuje mir.

Ob izrednih priložnostih, kot so rojstni dan, poroka ali silvestrovanje, je dovoljeno proslavljati v stanovanju, pa čeprav bo šel hrust sosedom malo na živce. Kadar pa se nočna veselja vrstijo dan za dnem, bo sosed z vso pravico zahteval zaščito pri sodniku za prekrške.

Kadar najdemo v svojem poštnem nabiralniku pismo, naslovljeno na soseda, lahko pošto urno poštarju, vržemo v bližnji pisarni nabiralnik ali pa sami odnesemo na pravi naslov. Odvisno od naše sosedske ustrežljivosti. Ni pa prav, če tuja pisma zadržujemo ali jih celo odpiramo — taka zadeva se lahko znajde tudi pred sodiščem.

Sosede, ki postavljajo svoja koleša v pralnico in svoje zaboje s pivom v sušilnico, kršijo hišni red. Prostori so namenjeni skupni uporabi vseh stanovalcev v hiši, torej jih en sam človek ne sme uporabljati v osebne namene.

Kadar slišimo iz sosednjega stanovanja hrup in udarce in jok, nismo dolžni posredovati. Sosedovi se lahko mlatijo, če jih je volja, saj so v svojem stanovanju. Le v primeru, kadar upravičeno domnevamo, da postaja pretep za udeleženca nevaren, lahko pokličemo pomoč.

Kuhinja je prostor, v katerem sme vsakdo kuhati jedi, ki mu teknejo, pa če nam potem smrdi iz prezračevalnega jaška ali pa ne. Ni torej razloga, da bi se pritoževali, čeprav spodnji sosed vsak dan kuha zelje in peče ribe. Pri-

Pripravite kdaj tole!

DUŠEN PIŠČANEC NA BOSANSKI NAČIN

Potrebujete: majhnega piščanca, 8 dkg maščobe, 20 dkg zelene paprike, 10 dkg jajčevca, 10 dkg zrelega paradižnika, 30 dkg krompirja, srednje veliko čebulo, šop peteršilja, malo soli.

Najprej olupite jajčevce in ga zrežite na kocke ter jih posolite. Piščanca razkosajte na 4 dele, posolite jih, nato pa na hitro opecite po obeh straneh, da meso dobi lepo barvo, znotraj pa ostane surovo. Preložite kose v drugo posodo, na masti, kjer ste jih opekli, pa pražite sesekljano čebulo, a samo tako dolgo, da ovne. Jajčevce stisnite, da se odcedi iz njih voda. Dodajte jih k čebuli, prav tako na kocke zrezano papriko. Na vrh nadevajte opečene kose piščanca, tako da so s spodnjo stranjo navzdol. Meso potresite s sesekljanim peteršiljem, na kocke zrezanim paradižnikom. Prilijte malo vode, toliko da nastane primerno gosta omaka, in počasi dušite. Mešati ne smete, od časa do časa potresite kozico. V slani vodi posebej skuhamo na kocke zrezan krompir. Kuhane ocedite, stresite k mesu in oboje skupaj dušite še kakih deset minut.

ŠIŠČEVAP

Potrebujete: 50 dkg sočne govedine (vratovina brez kosti), 25 dkg zelene paprike, 25 dkg paradižnika, 15 dkg čebule, 40 dkg krompirja, 8 dkg maščobe, 1 dcl belega vina, sol.

Meso zrežite na majhne kose kot za ražnjiče. Prav tako zrežite očiščeno papriko, čebulo in krompir na pol centimetra debele ploščice. Na lesene paličice nabadajte po vrsti: meso, papriko, čebulo, krompir, paradižnik, vse dokler paličica ni polna. Paličice zlagajte v pekač, posolite jih in prelajte s segreto mastjo. V vroči pečici jih pecite petnajst minut, nato jih prelajte z vinom in dušite do mehkega.

KAPAMA PO BALKANSKO

Izvirna kapama je pripravljena z jagnjetine. Toda to meso je na našem trgu zelo redko, zato boste namesto njega vzele svinino ali teletino (vrat ali plečka, prsi).

tožimo pa se lahko, kadar sosed peče čevapčiče na sosednjem balkonu, da nam vdira smrad skozi vsa okna in se zažira v zavese.

Za urejanje sosedskih odnosov ponavadi zadostuje hišni red, ki visi na vidnem mestu v veži ali na stopnišču. Komur je do tega, da bi živel s sosedmi v slogi in miru, ga bo že prebral in se po njem ravnal. Tisti pa, ki meni, da so sosede na svetu le zato, da jim nagaja in si s tem krajša čas, tudi najpodrobnejše navajanje pravil o lepem vedenju, složnosti in sosedski pomoči ne bo pomagalo.

Lepega dne se mu utedne potem zgoditi, da bo žel tisto, kar je sejal. Nikjer ni namreč rečeno, da ne bo nekoč potreboval pomoči ali pa vsaj spodbudne besede in prijateljskega soglasja. Če bo začel šele takrat razmišljati o dobrih sosedskih odnosih, bo le težko ujel zamujeni vlak.

Potrebujete: 60 dkg mesa, 15 dkg čebule, 10 dkg mlade čebule, 3 dkg paradižnikove mezge, 8 dkg maščobe, žličko rdeče paprike, strok česna, zeleni peteršilj, 1 dl kisla smetana, 1 žličko moke, 30 dkg špinače.

Meso zrežite na 6 do 8 dkg težke kose. Posolite jih, potresite z moko in na hitro opecite. Preložite jih v drugo posodo. Na preostali maščobi spržite sesekljano čebulo, česen in peteršilj, dodajte meso, papriko in paradižnikovo mezgo. Zalijte s tričetrt litra vode in kuhajte do mehkega. Če vam je všeč, izboljšajte okus s četrtinko jušne kocke. Očistite in operite špinačo, nato jo prevrte in odcedite. Na žlici olja popražite mlado čebulo, nato pa jo dodajte k mesu s čebulo vred. Jed dušite še petnajst minut. Preden jo postrežete, jo prelajte s smetano.

H kapami bo teknil krompir v kosih ali krompirjev pire.

SKUTNI ROGLJIČKI

Za velik krožnik rogljičkov potrebujete: 25 dkg pretlačene skute, 25 dkg moke, 25 dkg masla ali margarine, malo soli, za nadev pa 20 dkg marelične marmelade. Za potresanje 20 dkg sladkornega prahu.

Skuto, moko in maslo rahlo osolite, nato pa ugnete gladko testo. Počiva naj pol ure. Testo nato tanko razvaljajte, izrežite štirioglate krpe, nanje nadevajte marmelado, potem pa oblikujte s sladkorjem.

Drobni nasveti

- Testo za palačinke bo zelo rahlo, če mu prilijete nekaj kapljic kisa.
- Neprijeten duh po ribah bo izginil iz kuhinje, če popražite nekaj zrnca kave na štedilniku in kuhinjo nato dobro prezračite.
- Čepice za kopanje se ne bodo lepile, če jih boste po uporabi dobro obrisale s suho krpo in posipale z belim pudrom.
- Madeže na celuloidu čistite z benzinom.
- Tople ali mlačne pijače bolj odžejajo kot pa zelo hladne.
- Meso, ki vam je ostalo od kosila, ne shranjujte v kovinskih posodah, temveč v steklenih ali porcelanastih posodah.
- Meso, ki ga ne nameravate takoj pripraviti, prelajte z limoninim sokom. Tako bo obdržalo mehko, zaščiteno pa bo tudi pred muhami.
- Kotleti bodo okusnejši, če jih boste nekaj minut pred pečenjem premazali s tanko plastjo gorčice.
- Najlažje boste odstranili še zadnje koščke mletega mesa iz strojčka, če boste po mletju mesa zmleli še košček kruhove sredice.
- Kadar režete pasteto ali konservirano meso na kolobarje ali trikotnike, denite večkrat nož, s katerim režete, v vrelo vodo.

Kramljamo o elektriki

Najnevarnejša je pot električnega toka skozi srce. To se zgodi, če zgrabimo ali se dotaknemo z obema rokama dveh faznih vodnikov, ali enega vodnika in ničlovoda, ali če stojimo v slabem obuvalu ali celo brez njega na zemlji in se dotaknemo vodnika. Nevarna je torej pot toka: roka—roka, ali roka—noga, ali glava—noga. Vse kar smo dejali za človeško telo, velja še dosti bolj za živalsko telo. Čim večja je žival, tem bolj nevarno je zanjo.

Kako doživljamo električni tok?

- Tokove manjše od 1 mA (miliampera, to je tisočinko ampera!) komaj zaznavamo;
- tokovi od 1 mA do 15 mA povzročajo trzanje mišic (aparati za elektriziranje), ki jih telo brez škode prenese;
- tokove med 15 mA do 50 mA ob kratkotrajnem delovanju telo prenese, dalj trajajoče delovanje povzroča nezavest;
- med 50 mA in 100 mA začne smrtna nevarnost (pri 100 mA in trajanju toka skozi srce 1 sekundo je smrt neizogibna);
- nekaj 100 mA prenese telo le izjemoma pod pogojem, če teče tok manj časa od 3/4 sekunde.

Tokovi torej, ki teko skozi 25 vatno žarnico, ki prav slabo razsvetljuje prostor, so za človeka že smrtno nevarni.

Kaj storimo, če zagledamo nesrečnega, ki ga zvijajo krči in stiska v roki kak kovinski del pod napetostjo, pa ga ne more spustiti iz rok ali je že nezavesten?

Najprej prekinemo električni tok. Izklopimo stikalo, če je v bližini, ki napaja tokokrog skozi ponesrečenčovo telo. Ali odvijemo varovalko, ali ponesrečenca potegnemo iz nevarnega območja, ali pa s sekuro presekamo električno pot (žico ali kabel). Pri teh ukrepih moramo prej poskrbeti za lastno varnost. Stopiti moramo na suho desko ali moramo imeti suhe gumijaste škornje ali gumijaste rokavice ali vsaj dve celi plastični vrečki na rokav, stati na lastnem suknjiču, če ni premočen. Šele nato potegnemo ponesrečenca ali preskamo tokovod s sekuro. Seveda se obirati pri tem ne smemo. V prvih letih električne železnice se je dogajalo, da je padla žica, ki se je pretrgala, na cesto. Če se je kdo hote ali nehote dotaknil, je padel v nezavest. Prijel je drug, da bi pomagal, pa je še ta skupil itd. Po več hkrati jih je umrlo zaradi nepoučenosti. Pozor torej!

tovoma, ki sta se v njeni naravi le s težavo spravila v ravnotežje.

Uvidela je, da bo morala ona prebrati njemu pismo, počasi in glasno in sproti pojasnjevati. Tako je storila in se izpovedala tudi kot prepričana aktivistka skojevka. Ha in Matevž? Spet ni vsega dojel! Zato ga je vsak dan „vzela nekako v partijsko pripravljano šolo“.

Seveda je poslušal. Da bi pa kaj vprašal, to ji je jemalo pogum. Ali je sploh mogoče, da je kak človek tako apolitičen? To ni oportunitizem! To ni, kaj to ni, kaj jaz vem? se je gnjavila in navsezadnje spet pri sebi iskala vzrok, da je tako: Sem pač nedograjena aktivistka!

Značaj poštenjakinja, ki vedno išče vzrok neuspeha pri sebi...?

Ležala sta vsak v svoji postelji. Moralno in olikano. Kakor dva dobra lovska prijatelja. Ali kaj? Zdaj jo je aktivistka v njej toliko zadrževala, da ga ni več objemala in poljubljala. Le tu pa tam je ušla svojemu ideološkemu etičnemu kodeksu in se namerno dotaknila njegovega telesa. Kjerkoli že. Ker ni ničesar storil, se je vsakič začela polglasno opravičevati:

„Oprostite, da sm trčila vate!“

Samo enkrat je dejal:

„Ah nič, nič, ni vzroka!“

Končno ga je zapletla v zaželen razgovor.

„Jaz ne razumem, zakaj se nekateri ljudje tako ženejo, toliko žrtvujejo in pridejo še ob življenje, ker se preveč, po mojem, brigajo za druge ljudi!“

„In tak človek sem tudi jaz. Ali tudi tega ne razumeš?“

Ves mehak je bil njen glas. Pa je zaostala funkcionarka na sedežu, ker je Vesna planila k Matevžu in ga objela:

„Glej, kako jasno in človeško pravilno in pošteno in resnicoljubno je, da se borimo. Za kaj se borimo? Za

boljši svet, za boljšo družbo, za boljšega človeka, za pravico, svobodo in mir... In kar bi vsak človek rad dosegel: za srečo!“

„Sreča? Kar je za enega sreča, je lahko za drugega nesreča in pri tem imam opravka samo z dvema človekoma! Kje pa so še vsi drugi ljudje? Vsi ljudje?“

„Zakaj si pobegnil iz Hitlerjeve vojske?“

„Ker nisem za vojno!“

„Torej si za mir in srečo in poštenost in za pravico in... in... in za vse tiste ideale in cilje trpečih ljudi na svetu. Kajti vsak človek ima pravico do srečnega življenja! Sreče soljudi ne smejo omejevat, zadrževati, ali samo zase obdržati in druge zametavati in...“

„To učijo že stoletja vsi duhovniki po vseh cerkvah. Zakaj potem niso vsi ljudje srečni, tudi taki ne, ki trdno verujejo?“

„Cerkev je organizacija, je kapital in oblast. Ko bi poznal zgodovino, bi vedel, da so se papeži in civilni vladarji leta in leta dajali samo za oblast in oblast. Gre pa za osebno svobodo, za človečanstvo, za pravico, ki je ne sme nihče drugemu jemati! Kapitalizem pa je vse drugo kot osebna svoboda poedinca!“

Vnaprej je vsakič slutila, da ne bo ničesar dosegla. Zlasti se je navrh obdelovala s samoočitki, da ne bi znala vzgajati kadra.

Naslednji dan mu je povedala vse, kar je smela, kar bi že davno morala povedati. Pa je spočiti človek dejal: „Naj bi kar tako ostalo do Hitlerjevega konca in konca vojne. Madona, da bi se še jaz začel navajati brez dela živeti, tako gosposko živeti!“

„Gosposko ne živi! Marveč v zaupanju dobrih ljudi, ki...“

„Misliš, da škofijski logar tudi s komunisti dela?“

„Dobro preberi in premisli, kako je zapisano, kakšne

grupacije so ustanovile Osvobodilno fronto slovenskega naroda! Ne samo komunisti...“

„Meni je OF všeč. Ali sedaj je vse to šele zamisel, želja...“

„Tako kot je v vsakem poštnem Slovencu, v vsakem antinacistu, antifašistu, v vsakem narodno zavednem rojaku, zato moramo vsi skupaj. Zakaj vsem skupaj namreč preti smrt. Vsi, dragi moj, ti in jaz in vsi drugi ljudje naše krvi pa bi radi v svobodi in miru in sreči in dolgo, dolgo živeli v slovenski domovini, katere okupatorji nimajo več na zemljevidu. Vidiš, nas Slovencev na zemljevidu ni več! Potem nas bodo še pozapirli, pobili, izselili, izkoreninili, da nas tudi v deželi prednikov ne bo več.“

„Usrali in razmazali! Prekleti hitlerjanci tega ne bodo dosegli!“

„Tako, tako, res je, tega ne bodo dosegli, ravno zato ne, ker imamo Osvobodilno fronto.“

„Saj rečem, da je Osvobodilna fronta v redu.“

„Zato v njej sodelujejo tudi vsi Slovenci, levi ali desni, srednji ali nevtralni, izobraženci in laiki, stari in mladi, vsi, ti... in jaz!“

„Jaz se borim že od jeseni devetintridesetega leta proti Hitlerju, torej sem že starejši od OF!“

„Zato si tudi najbolj sposoben, nam mladim neizkušnim kazati pot borbe proti Hitlerju!“

Zdaj jo je on prvič objel:

„Ko se imava tako rada, morava tudi skupno imeti OF rada, a ne!“

Vesna je žarela:

„Moje ilegalno ime je Nadja. Zate pa se tako že ve namesto Jože Nedelja si Matevž, ki odhaja v Peco, da bo zbudil kralja Matjaža.“

(Dalje prihodnjik)

Dogodki na Kosovu

(Nadaljevanje z 2. strani)

obstaja velika manjšina ob mestu Janina, na jugu Italije pa živi po italijanskih podatkih okoli 800 tisoč Albancev.

V življenjski prostor Albancev so prihajali v dva tisoč letih vsi mogoči osvajači, od Grkov do Rimljanov, kasneje Bizantincev, od njih so prevzeli tudi pravoslavno vero, do Srbov in Turkov. Tudi Benečani so skušali utrditi svoj pomorski položaj z zasedbo več albanskih mest, v katere so prinesli rimskokatoliško vero, tako da je danes okoli 70 odstotkov Albancev muslimanov, drugi pa so pravoslavci in katoličani. Še zanimivost, od nekdanj so bile razprtije med tako imenovanimi gorskimi in dolinskimi Albanci.

Srbi so prišli na območje Albanec v 12. in 13. stoletju in v času Dušana Silnega je to območje sodilo v njegovo veliko cesarstvo. Na Kosovu in v Metohiji so nastale srbske države in zato imajo Srbi do deželo za svoje svete kraje. Najbolj znana samostana sta Peč in Dečani. Konec 17. stoletja so Srbi zapustili Kosovo ob tako imenovani veliki selitvi Srbov pred maščevalnimi Turki. Tedaj je prišlo mnogo Albancev z gora v doline in še sedaj pogrevajo nekateri nestrpni nacionalisti teorijo, da Srbi nimajo kaj iskati na Kosovu. Žal je srbski hegemonizem v prejšnjem stoletju in za časa kraljevine Jugoslavije povzročil marsikatero zlo, ki ga nismo povsem odpravili niti po vojni. Nobena skrivnost ni, da je veliko srbstvo živelo prav na Kosovu in zaradi tega je moral zapustiti politično prizorišče nekdanji podpredsednik vlade Aleksander Ranković.

Iskra nezaupanja je tlela in nacio-

nalistični krogi na obeh straneh so se borili drug proti drugemu z nacionalizmi, kar seveda ne ustreza bratstvu in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije. Čeprav je bilo na tem območju storjenega mnogo, so ostanki nacionalistov vendar le povzročili nered, ki nas ponovno opozarja, da bomo le z doslednim bratstvom in z dosledno enotnostjo urejali odnose.

Albanci so ves čas živeli v svojem svetu in kulturni, gospodarski ter znanstveni napredek sveta je šel mimo njih. Fevdalne odnose so opustili šele leta 1912. Po vojni so našli na Kosovu kar 80 odstotkov nepismenih, kar seveda omogoča ohranjanje patriarhalno miselnost in odnose. Industrializacija na Kosovu ni potekala zlahka. Emancipacija žensk je sploh posebnost poglavje in ko so prišle prve Albanki v šolo, je bilo mnogo gorja. Šolanje je poseben problem, pri katerem pa je prišlo do več napak.

Pred leti so rešili problem nezaposlene mladine tako, da so ji omogočili dodatno šolanje, in tako imamo na Kosovu drugo največjo univerzo v Jugoslaviji. Dandanes je na višjih in visokih šolah 42 tisoč študentov ob 150 tisoč zaposlenih. Tukaj je vir nezaposlenosti, kajti naslednje zlo, ki je značilno za vse nerazvite dežele sveta, je neustrezna izgradnja industrije. Odločali so se za bazično industrijo, v kateri je malo zaposlenih. Tudi kmetijstvo je doživljalo svoje udarce. Ljudje so množično odhajali v mesta, polja pa so ostala neobdelana, skratka vrsta protislovij, ki jih zasledimo povsod po svetu, kjer se ubadajo z nerazvitostjo.

Samo še nekaj o geslu: „Zahtevamo republiko!“ Kosovo je postalo socialistična avtonomna pokrajina z usta-

vo leta 1963 in je po statusu v jugoslovanski skupnosti povsem enakopravno z republikami. Ker sta Kosovo in Vojvodina večnacionalni pokrajini, so v ustavni razpravi leta 1963 menili, da je primeren status avtonomije znotraj Srbije z vsemi pravicami enakopravnega odločanja v federaciji, torej v skupščini, predsedstvu in vladi, so Albanci zastopani tako kot vsi drugi. Na primer, pred leti, ko je bila vrsta na njih, je bil podpredsednik predsedstva predstavnik Kosova Fadil Hoxha. Albanci so enopravno zastopani v diplomaciji, vojski in vseh drugih zveznih ustanovah.

Iz vseh naštetih protislovij izhaja, da so za nadaljnji razvoj Kosova odgovorni Albanci sami. Jugoslovanska skupnost bo tako kot doslej pospeševala napredek nerazvitih območij, vendar pa morajo Albanci sami odpraviti protislovja v svojem razvoju. Gre namreč za drugačen ustroj gospodarstva, torej za industrijo, v kateri bo našlo zaposlitev več ljudi, oživitve kmetijstva, ki bo zagotavljalo kmetijske presežke, in v gradnji energetskih virov. Šolstvo bo potrebno uskladiti s potrebami, pri gradnji infrastrukture, torej stadionov, razkošnih hotelov in drugih negospodarskih objektov, pa bo potrebno počakati. Predvsem bodo morali sami storiti vse, da bodo v kali zatrli ohladijeve nacionalnih odnosov na Kosovu.

Leta 1945 smo se sami odločili, da ohranimo Jugoslavijo in da živimo v tej skupnosti, zato storimo vse, da bomo trdna, mirna, neodvisna, neuvrščena, samoupravna, socialistična družba, ki na osnovi urejenih nacionalnih odnosov potrjuje zmožnost obstoja.

Mirko Čepić

„Slovenska dediščina“

(Nadaljevanje s 3. strani)

Verjamem, da bodo Slovenci v Avstriji vse te objave v ameriški knjigi lepo pozdravili. Na naslovni strani sta ob imenu urednika dr. E. Gobetza, profesorja sociologije in antropologije s Kent State University, omenjeni kot sodelavki Milena Gobetz in Ruth Lakner. Koroški del te najnovejše ameriške knjige o Sloveniji in Slovencih primerno nadaljuje tiske na isto temo iz kroga Society for Slovene Studies in časopisa Slovene Diary-Dnevnik.

Zgodovinarjem in sociologom pa moramo prepustiti odločitev o uporabi vrednosti dr. Gobetzove zbirke „zna-

menitih Slovencev“. Ali spadajo mednje tudi ljudje, katerih daljni predniki so nekdanj pisali svoje ime po slovensko? Ali pa taki, ki so se mogoče rodili na slovenskih tleh, pa so se pozneje raje prišli med druge, večje narodnostne skupine in se kot taki uveljavili? Naposled se na tem področju srečamo z vprašanjem, ali je sploh vredno omenjati morebitni slovenski izvor pri ljudeh, ki se sami nikoli niso smatrali za Slovence in za naš rod tudi niso ničesar storili. O tem je morda vredno razmisliti, ko gledamo v „Slovenski dediščini“ članek o „slovenskem avstrijskem“ kanclerju dr. Kurtu von Schuschniggu, kjer pa nam avtor mimo izvora

njegovega imena (eden njegovih davnih prednikov — iz časa pred šestnajstim stoletjem — je bil še Suschnig, torej še prav blizu slovenskega Sušnika) ne pove prav nič o njegovi slovenskosti oziroma o njegovih zaslugah za slovenski rod. Če bi hoteli slediti avtorjevemu kriteriju pri izbiri „znamenitih Slovencev“ v svetu, bi verjetno prav na ozemlju današnje Avstrije — in v skladu z nekdanjimi slovenskimi etničnimi mejami — prišli do števila, ki bi bilo naravnost fantastično. Pa to je že nekaj, česar tukaj ne bomo dagnali do kraja.

Ivan Dolenc (Kanada)

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 22. 5. 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 7.000 let iranske umetnosti — 10.30 Trepel gangsterjev — 12.10 Risanka — 12.20 Klub seniorjev — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Otroška komedija — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Nelly — 20.45 Modna revija — 21.20 „Na psa je prišel“ — 22.10 Reklama in šport — 22.20 Nočni studio — 23.20 Poročila.

SOBOTA, 23. 5. 9.00 Poročila — 9.05 Angličščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Glasba za milijone — 11.25 Nočni studio — 12.30 Poj z nami — 13.00

Redakcija — 14.25 Idioli — 16.00 Poročila iz parlamenta — 17.00 Kdo rokodelci z nami? — 17.30 Pirati — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Sedem krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Celmar — 21.45 Šport — 22.05 Pomlad jazza na Dunaju — 23.05 Šport — 0.05 Poročila.

NEDELJA, 24. 5. 11.00 Ura tiska — 12.00 Igra — gradbeni kamen življenja — 14.55 Ljubavne pustolovščine Don Juana — 16.45 Nelly — 17.05 O, kako lepa je Panama — 17.15 Pinocchio — 17.40 Otrokom za lahko noč — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Sergej Rachmaninov — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Stripiz za Anglijo — 21.45 Šport — 23.20 Poročila.

PONEDELJEK, 25. 5. 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Šolska oddaja: Bretagne — 10.30 Ženitev iz time — 11.45 Hans in Lene — 12.00 Parlament — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Svet živali — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Detektiv Roford — 21.50 Šport — 22.50 Poročila.

TOREK, 26. 5. 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Ekologija: zeleno mesto — 10.30 Viollette in Francois — 12.00 Risanka — 12.10 Doktor in ljube živali — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Deklica iz Avignona — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prizma — 21.00 Nedolžni — 22.45 Poročila.

SREDA, 27. 5. 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.35 Francoščina — 10.05 To je Milano — 10.35 Idioli — 12.15 Prizma — 13.00 Redakcija — 17.00 Beli klovn — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Čudovito življenje — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Žena za celo življenje — 22.10 Poročila.

ČETRTEK, 28. 5. 10.30 Varovalci divjine — 14.40 Žena o kateri se govori — 16.30 Risanka — 16.45 Cesar in slavček — 17.10 Slepa nedelja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Camille Saint-saens — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Sončni konji — 21.05 Karte ne lažejo — 22.10 Bil sem rad rokodelce — 23.00 Poročila.

JUGOSLAVIJA

NEDELJA, 24. 5. 8.30 Poročila — 8.35 Živ žav, otroška matineja — 9.25 Tale, nadaljevanka — 10.00 TV kazipot — 10.30 Narodna glasba — 11.00 Kmetijska oddaja — 12.00 Poročila — 14.25 Tržič: SP v motokrosu, prenos 1. vožnje — 15.20 Vis, dokumentarna oddaja — 15.50 Priljubljeno tišini, oddaja za slušno prizadete — 16.35 Poročila — 16.40 Tržič: SP v motokrosu, prenos 2. vožnje — 17.30 Športna poročila — 17.35 Akcija stadion, jugoslovanski film — 19.05 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.22 TV nocoj — 19.24 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Ko pomlad zamuja, nadaljevanka — 20.55 Kako je v naši domovini biti mlad, dokumentarna oddaja — 21.25 V znamenju — 21.50 Športni pregled.

PONEDELJEK, 25. 5. 9.20 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Minigodi v glasbeni deželi — 17.45 Hrček, Okus po medu; jugoslovanska filma — 18.10 Pred izbiro poklica: Poklici in elektrogospodarstvu — 18.35 Obzorik — 18.45 Mladinska oddaja — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.50 Vreme — 19.55 Dan mladosti, prenos s stadiona JLA Beograd — 21.00 Kulturne diagonale — 22.00 V znamenju.

TOREK, 26. 5. 9.00 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Kapitan Kuk, slovaška pravljica — 17.40 Jugoslovanski narod v pesmi in plesu — 18.00 Ko utihne šolski zvonec — 18.30 Obzorik — 18.40 Mostovi-Hidak — 18.55 Knjiga — 19.10 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Po sledeh odločitve — Nave občine v Mariboru — 20.50 Propagandna oddaja — 20.55 Vzpom Rougonovih, francoska nadaljevanka — 21.50 V znamenju — 22.05 Kofarka Jugoslavija: Bolgarija, posnetek 2. polčasa iz Havirova.

SREDA, 27. 5. 9.20 TV v šoli — 17.30 Poročila — 17.35 ZBIS — F. Forstnerič: Jabotko — 17.50 Umetnost in revoluciji — 18.15 Okrogli svet — 18.25 Obzorik — 18.35 Glasbena mladina Slovenije — stara 12 let — 19.10 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Film tedna: Gnezdo na vetru, sovjetski film — 21.35 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.40 V znamenju — 21.55 Nogomet Liverpool: Real, posnetek.

ČETRTEK, 28. 5. 9.00 TV v šoli — 16.20 Poročila — 16.25 Nogomet Budućnost: Zagreb, prenos — 18.15 Mozaik kratkega filma: Tifusarji, jugoslovanski film — 18.30 Obzorik — 18.40 Naftaši, dokumentarna oddaja — 19.10 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.22 TV nocoj — 19.24 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Bobu bob, aktualna oddaja — 21.30 Propagandna oddaja — 21.35 V znamenju — 21.50 Španske operne zvezde: Plácido Domingo.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 22. 5. 4.30 Dobro jutro! — 5.30 Prva jutranja kronika — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.45 Iz otroškega glasbenega sveta — 9.05 Z radiom na poti — 10.05 Rezervirano za... — 12.00 Na današnji dan — 12.40 Pihalne godbe — 13.30 Priporočajo vam... — 13.50 Človek in zdravje — 14.25 Voščila — 16.00 Vrtljak — 18.30 S knjižnega trga — 19.00 Radijski dnevnik — 19.45 Z ansambliom Toneta Kmetca — 21.00 Uganite, pa vam igramo... — 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.00 Našim rojakom po svetu — 0.05 Nočni program — glasba.

SOBOTA, 23. 5. 4.30 Dobro jutro! — 6.10 Prometne informacije — 8.08 Pionirski tednik — 10.05 Pajo amaterski zbori — 11.05 Zapojmo pesem — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.05 Kulturna panorama — 17.05 Spozna-

KOORDINACIJSKI ODBOR ZA LETOVANJE OTROK NA MORJE

Viktringer Ring 26
(Vinko Kušej)
telefon [0 42 22] 72 5 65

Gasometergasse 10
(Milka Kokot)
telefon [0 42 22] 32 5 50

Spoštovani starši!

Vljudo Vam sporočamo, da bo LETOVANJE OTROK NA MORJE V SAVUDRIJI letos v 2 izmenah:

1. izmena: od 6. avgusta do 20. avgusta 1981
2. izmena: od 20. avgusta do 3. septembra 1981

Koordinacijski odbor nudi:

Prostore za bivanje, 5 obrokov hrane dnevno, za vsakih 10 otrok enega vzgojitelja, zdravstveno oskrbo in v primeru potrebe prevoz bolnega otroka v bolnico; prevoz v Savudrijo in nazaj.

Cena za 14-dnevno bivanje znaša 1400 šilingov; prevozní stroški: 400 šilingov.

Prijavnice dobite pri zgoraj omenjenih naslovih. Zadnji rok prijave je za 1. izmeno [6. 8. do 20. 8.] do 30. junija, za 2. izmeno [20. 8. do 3. 9.] do 15. julija.

Koordinacijski odbor nudi vse potrebne informacije za koriščenje podpore za letovanje s strani zavarovalnic.

RAZGLAS

V zvezi z letovanjem otrok na morje išče koordinacijski odbor vzgojitelje. Interesenti naj se javijo pisмено na enega od zgoraj omenjenih naslovov do 25. junija 1981.

Pogoji za sprejem: dopolnjeno 18. leto, izkušnje v vodenju skupin (prednost imajo učitelji [ce] študentje [ke] pedagoške smeri).

vajmo svet in domovino — 18.30 Iz dela Glasbene mladine Slovenije — 19.25 Obvestila in zabavna glasba — 19.55 Domovina je ena — 20.00 Sobotni zabavni večer — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Lirični utrinki — 0.05 Nočni program.

NEDELJA, 24. 5. 5.00 Dobro jutro! — 8.07 Radijska igra za otroke — 9.05 Še pomnite, tovariši... — 10.05 Nedeljska matineja — 11.10 Voščila — 13.20 Za kmetijske proizvajalce — 15.30 Nedeljska reportaža — 17.50 Zabavna radijska igra: Cesarski kos — 19.35 Lahko noč, otroci! — 20.00 V nedeljo zvečer — 0.05 Nočni program.

PONEDELJEK, 25. 5. 4.30 Dobro jutro! — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 8.08 Z glasbo v dober dan — 12.00 Na današnji dan — 14.05 Lepa si moja zemlja — 14.25 Voščila — 17.00 Studio ob 17.00 — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Z ansambliom Mihe Dovžana — 20.00 Kulturni globus — 20.10 Iz naše diskoteke — 21.05 Glasba velikani — 22.00 Našim rojakom po svetu — 22.30 Popevke z jugoslovanskih studiev — 23.10 Za ljubitelje jazza — 24.00 Poročila in konec oddaje.

TOREK, 26. 5. 4.30 Dobro jutro! — 6.20 Rekreacija — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Iz glasbenih šol — 11.05 Operne arije in monologi — 12.10 Danes smo izbrali — 12.40 Po domače — 16.00 Vrtljak — 18.00 Sotočje — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Z ansambliom Atija Sossa — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 22.00 Našim rojakom po svetu — 0.05 Nočni program.

SREDA, 27. 5. 4.30 Dobro jutro! — 5.00 Dobro jutro, rojaki na tujem! — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 8.00 Prometne razmere — 8.08 Z glasbo v dober dan — 12.00 Na današnji dan — 13.30 Priporočajo vam... — 14.25 Voščila — 16.00 „Loto vrtljak“ — 18.00 Zborovska glasba v prostoru in času — 18.30 Kaj radi poslušajo — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Z ansambliom Henčka Burkata — 20.00 Koncert za besedo — 21.05 Jules Massenot: Odlomki iz opere Manon — 22.00 Našim rojakom po svetu — 22.30 Revija slovenskih pevcev zabavne glasbe — 23.10 Jazz pred polnočjo — Billy Harper — 0.05 Nočni program — glasba.

ČETRTEK, 28. 5. 4.30 Dobro jutro! — 6.10 Prometne informacije — 6.20 Rekreacija — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Mladina poje — 9.05 Z radiom na poti — 11.35 Znano in priljubljeno — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Od vasi do vasi — 14.20 Koncert za mlade poslušalce — 18.00 Vsa zemlja bo z nami zapela... — 18.35 Iz opusa Janeza Matičiča — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Z ansambliom Bojana Adamca — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 22.00 Našim rojakom po svetu — 23.10 Paleta popevk jugoslovanskih avtorjev — 0.05 Nočni program — glasba.

SLOVENSKE ODDAJE RADIO CELOVEC

PETEK, 22. 5. 14.10 Koroški obzorik — „Demokracija, napredek, mir“ (Posnetki osrednje prireditve ZSO in NSKS ob obletnici zmage nad fašizmom in podpisu avstrijske državne pogodbe).

SOBOTA, 23. 5. 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 24. 5. 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 25. 5. 14.10 Koroški obzorik — Napoved sporeda — Iz ljudstva za ljudstvo.

TOREK, 26. 5. 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi (Pri drvarjih in pri pinjarjih) — 14.10 Koroški obzorik — Otroci, poslušajte! — Ob zvokih tamburice (Igra tamburaški ansambel Loče-Baško Jezero).

SREDA, 27. 5. 14.10 Koroški obzorik — Pisan mozaik misli o materi in otroku.

ČETRTEK, 28. 5. (Vnebohod): 7.05 Duhovni nagovor — Praznična glasba.

NAŠA KNJIGA — UNSER BUCH

Lovro Kuhar — Prežihov Voranc

SAMORASTNIKI

Kritik Josip Vidmar je o tej knjigi zapisal sledeče: „V Samorastnikih imaš občutek, da slišiš za avtorjevimi besedami glasove starodavnega ljudskega izročila, ki sega v minule dobe, malone v patriarhalne čase, in življenjska izkušnja in modrost starih rodov šepeta svoje misli med misli pisatelja. To je neizčrpni in neumrljivi spomin celega rodu, spomin, ki more živeti samo v človeku take mere.“

Celoplastno, 266 strani, barvni ščitni ovitek, običajna cena 106.— klubska cena SVET KNJIGE 81.—

„NAŠA KNJIGA“
CELOVEC, PAVLIČEVA 5-7

ŠPORTNI VESTNIK – ŠPORTNI VESTNIK –

Blatograd - SAK 1:2 (1:2)

Tokrat je SAK nastopil proti moštvu iz Blatograda, ki je na zadnjem mestu lestvice. SAK je igral tokrat brez Polanška, ki ga je zadnji sodnik izključil in mu je prepovedano igrati pri treh tekmah. Zgleda, da so se slovenski nogometaši zavedali resne situacije, kajti poraz v Blatogradu bi pomenil veliko nevarnost za izpad SAK iz podlige. Ta resnost se je pokazala pri igri, saj so igralci bili borbeni in konsekvntni v obrambi. V 15. minuti je Gusti Zablanik po lepi solo akciji zatresel prvič mrežo za SAK. Toda niti minuto navrh je nasprotnikov igralec Müller z lepim strelom iz približno 25 metrov izenačil. Isti igralec je še parkrat odlično streljal, vendar prečka in vratar Ahlin sta preprečila najhujše. V 44. minuti je Babška v kazenskem prostoru podrl nasprotni igralec, sodnik je odločil enajstmetrovko, katero je Drnovšek lepo izvedel in povedel SAK z 2:1. Vendar sodnik drugače ni bil preveč objektivni, kajti kratko navrh je iz nevidljivega vzroka odločil enajstmetrovko proti SAK. Vendar, nasprotnik je streljal daleč čez gol, tako da je ostal isti rezultat.

V drugem polčasu se je igra odvijala večinoma v polovici SAK, vendar je bil SAK v protinapadih vedno spet nevaren. SAK je imel celo nekaj smole: po prodoru Perča je rešila vratarjeva rama pred zadetkom, pri prostem strelu, ki ga je izvedel Velik, pa je vratar s čudovitim refleksom

ubranil. Upamo, da bo SAK tudi v naslednjih igrah tako igral.

Postava: Ahlin; Perč, Kreutz, Lampichler, Woschitz; Ferra, Babšek, Zablantnik, Luschnig, Hobel (od 65. minute Velik), Drnovšek.

Mladinci SAK so igrali doma proti DSG Borovlje in zmagali 6:0. Gole so dali Sadjak 4, Kostun in Smrtnik. Kakor dokazujejo zadnji rezultati so mladinci v formi, upamo, da do konca sezone.

SELE – GALICIJA 1:1 (0:1)

Preteklo nedeljo so Selani igrali na domačem igrišču proti Galiciji, ki je na 4. mestu lestvice. Precej ljudi je podpiralo svoje moštvo. Moštvo iz Galicije je po hitrem napadu zadelo najprej gol. V drugem polčasu pa je Mohorčič iz enajstmetrovke zasluženo izenačil. Selani so bili vseh 90 minut terensko v premoči, toda neobjektivni sodnik ni dopuščal, da bi Selani dali še ta ali oni gol.

ZAGREB – OLIMPIJA 1:0

Ljubljanska Olimpija je trenutno v hudi krizi. Pred 14 dnevi je remizirala na domačem igrišču proti Partizanu 2:2 in preteklo nedeljo izgubila v Zagrebu, odločilni gol so dobili v 87. minuti. S tem pa so izgubili zadnjo možnost, da bi se uvrstili med prva štiri moštva na lestvici, kar bi pomenilo, da bi lahko sodelovali pri UEFA-cupu.

MW

ŠAHOVSKA INTERLIGA V ŽELEZNI KAPLI

V okviru šahovske interlige prijateljstva se vsako drugo leto pomerijo šahisti iz Furlanije-Juljske krajine, Slovenije in Koroške. Po tekmah 5. in 6. kola, ki so bile zadnje nedelje v hotelu „Obir“ v Železni Kapli, vodita moštvi iz Pirana in Vidma z enakim številom točk. Pokrovitelj srečanja je bila Slovenska športna zveza, ki je skupno s Slovenskim športnim klubom „Obir“ in športno sekcijo SPD „Zarja“ dobro organizirala turnir.

Moštvo Slovenskega športnega društva je v obeh kolid izgubilo 2:4, v 5. kolu proti Tolminu, v 6. proti Novi Gorici. Jurij Deisinger, ki ga vidimo na sliki na desni strani spredaj, je na prvi deski zmagal v obeh igrah.

Za moštvo Slovenske športne zveze so igrali tokrat še: Jože in Ivan Lukan, Justin in Emanuel Polanšek, Franc Žužek, Arnold Hattenberger in Tončka Einspieler.

Rezultati: 5. kolo: Trst — Monfalcone 4,5 : 1,5; Koper — Gorica 2,5 : 3,5; Sežana — Beksčanj 3 : 3; Opčine — Piran 3 : 3; Tolmin — SŠZ 4 : 2; Nova Gorica — Videm 2 : 4.

6. kolo: Sežana — Tolmin 3,5 : 2,5; Piran — Beksčanj 5 : 1; Trst — Opčine 4 : 2; SŠZ — Nova Gorica 2 : 4; Videm — Koper 4 : 2; Monfalcone — Gorica 3 : 3.

Lestvica po 6. kolu: 1. Piran 25,5 točk; 2. Videm 25,5; 3. Trst 21,5; 4. Nova Gorica 20,5; 5. Sežana 19; 6. Gorica 18; 7. Beksčanj 17,5; 8. Tolmin 17; 9. Koper 16; 10. Polje Opčine 14; 11. Monfalcone 11,5; 12. Slovenska športna zveza 10.

Med tekmovalci so bili tudi nacionalni mojstri iz Italije, npr. Filipovič, ki igra v slovenskem šahovskem moštvu „Polje“ iz Opčin, Rupeni iz Trsta, ter Ceschia iz videmskega moštva, igralec, ki šteje trenutno med najvišji italijanski vrh.

Za Železno Kaplo je takšno mednarodno tekmovalstvo, ki na Koroškem nima para, velikega pomena, kar sta v svoji dobrodošlici poudarila tako podžupan Mihi Kuchar, kot tudi zastopnik Zveze slovenskih organizacij Peter Kuchar. V imenu Slovenske športne zveze je pozdravil šahiste predsednik Danilo Prusnik. Moški in mešani pevski zbor SPD „Zarja“ pod vodstvom Joška Wrulicha pa je z dvema slovenskima, eno nemško in eno italijansko pesmijo primerno pozdravil šahiste.

Libuče - umrla je Terezija Primoschitz

Prejšnji ponedeljek, 11. maja smo na libuško pokopališče spremili k zadnjemu počitku Terezijo Primoschitz iz Libuče. Po daljši mučni bolezni je umrla v 77. letu starosti. Rajna sestra obeh znanih koroških kulturnih dejavnikov in rodoljubov, Foltija in Milke Hartman.

Kot je značilno za Hartmanovo družino, tako je tudi Terezija bila v mlajših letih zelo aktivna pevka in igralca domačega prosvetnega društva. Ta dejavnost je seveda imela posledice, ko je v našo deželo prišel Hitlerjev fašizem. Takrat so se nacisti raznesli nad Slovenci in jih pogladi s svoje ljubljene rodne grude. Med temi nesrečniki so bili tudi Hartmanovi in z njimi hčerka Terezija. Še predno so izselili Hartmanove pa so nacisti aretirali in vrgli v zloglasno koncentracijsko taborišče Dachau brata pokojne, Foltija. Iz izseljenstva se ni več vrnil brat Matevž, našel je svoje poslednje počivališče v tujem mrzlem Eichstättu. Iz tega in številnih drugih primerov lahko razberemo, koliko smo morali koroški Slovenci pretrpeti samo zaradi tega, ker smo ostali zvesti svoji zemlji in materinemu jeziku.

Na pokopališču se je ob odprtem

V NEDELJO SVETOVNO PRVENSTVO V MOTO-CROSSU V TRŽIČU

V nedeljo ob 15.30 (po poletnem času) se bo začel prvi tek v okviru 6. dirke za svetovno prvenstvo v moto-crossu v razredu 125 cm v Trziču. Zastopana je vsa evropska elita, prijav pa je bilo celo preveč. V odmoru med prvim in drugim tekom pa bo kot v Launsdorfu tek za Karavanški cup, za katerega se borijo tekmovalci iz Avstrije in Jugoslavije.

V 6. teku za svetovno prvenstvo bodo tekmovali športniki iz Belgije, Danske, Francije, Italije, Sovjetske

Zveza slovenskih žena v Celovcu vabi na

IZLET V CELJE
v četrtek 28. maja 1981

Ogled celjskih podjetij in zanimivosti organizira našim ženam znani Pavle Jerman.

Odhod avtobusa ob 7.30 uri v Celovcu, Gasometergasse 10. Pot bo vodila v Celje preko Ljubelja in Trojan, vračali pa se bomo preko Velenja in Slovenj Gradca.

Prijave sprejema Anica Kupper, telefon 0 42 27/24 10 najkasneje do 25. maja 1981.

zveze, Švice, Zvezne republike Nemčije, Jugoslavije, Avstrije in iz drugih držav. Bolgari, Čehi in Romunci so tokrat odpovedali, ker s pripravi mi še niso tako daleč.

Organizatorji Avto-moto-društva Trzič, pričakujejo okoli 15.000 obiskovalcev. Z dvojezičnimi plakati vabijo tudi na Koroškem za to veleprireditve. S 150 kartami, ki so jih razdelili po šolah, športnih društvih in kulturnih društvih na južnem Koroškem pa skušajo privabiti tudi večje število obiskovalcev iz Avstrije. Vstopnice za odrasle znašajo 100 din., za otroke 40 din, v predprodaji preko sindikatov pa znašajo za odrasle 60, za otroke 20 din.

Jugoslovanska televizija bo prenašala celotno dirko direktno, prav tako tudi italijanska in romunska televizija. Training dirkačev se bo začel v petek in nadaljeval v soboto in v nedeljo dopoldne.

grobu zbrala velika množica ljudi, da se poslovijo od žene, ki je v svojem življenju morala mnogo prestati in ki je do zadnjega diha ostala zvesta svojemu ljudstvu. Pogrebni obred je, ob asistenci mnogih duhovnikov, opravil mestni župnik Kulmež. V imenu Zveze slovenskih izseljencev se je od pokojne sotrpinke poslovil predsednik Jože Partl. Prav tako so se od po-

Katoliška prosveta Šentilj ob Dravi vabi na

KONCERT OKTETA GLASBENE ŠOLE KRANI

v nedeljo 31. maja 1981 ob 10.15 uri pod novo cerkvijo v Šentilju.

Ljubitelji lepe pesmi pristrčno vabljeni!

kojne poslovili pevci moškega in mešanega zbora in ji tako izkazali poslednjo čast. Zveza slovenskih izseljencev bo namesto venca posredovala ustrezni znesek dijaškemu domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu.

Pokojno Terezijo Primoschitz bomo ohranili v častnem spominu, globoko prizadetemu možu in sorodstvu izrekamo naše globoko sožalje.

Vtisi s srečanja slovenskih zamejskih planincev

V nedeljo smo se koroški planinci udeležili srečanja slovenskih zamejskih planincev pri Stjenkovi koči na Trstlju. To srečanje je že četrty organiziralo Planinsko društvo Nova Gorica, ki se zelo prizadeva utrditi prijateljske stike med zamejci in planinci iz matične dežele. Kako je doživljal to srečanje pa je v sledečem prispevku čudovito opisal udeleženec srečanja znani športnik in planinec Franci Černut iz Loča.

Megleno nedeljsko jutro ob prihodu v Kožentavro... znani obrazi — Toni z ženo, Flori, Tomi in še nekaj drugih — kratek pozdrav — prva zbadljivka pada, odgovor sledi na mah! Vsi čakamo — no točnost ni ravno naša odlika — čakati pa znamo. Vendarle avtobus — zopet pozdravljanje, nekaj besed — prostora je dovolj — in že brenči avto po vijugasti ljubeljski cesti. Meja — postanek je kratek — črnolaska zbira za Rdeči križ — potrebno je to — že pa nas je požrl predor. Luči izginjajo — zopet nas obdaja

zaskeli pri srcu — spomini? — nesrečni spomini! Veseli zvoki me iztrgajo iz sanj — ples — Nada, naša Nada! smehlja se, poje, pripoveduje... Starci znanci smo — poznamo se pa komu dobro uro — morda že leta? Brezsmiselno bi bilo iskati odgovor, resda brezsmiselno! Na vrhu hriba... — prelep razgled — morje, Sveta gora, Gorica — nekdo govori o narodnoosvobodilni borbi — prečudna mešanica? — a vse se zliva v eno — vse je eno! Skušam vsrkavati to mnogolično podobo vase — preveč je vtisov, preveč to-

dnevna svetloba — stop! — čedna milčarka bežno pregleduje potne liste — Slovenci — obisk — srečanje — planinci in že prvi avto navzdol v dolino. Mimo žviga vasi, polja, gozdovi — naprej, naprej — Ljubljana — avtocesta, kratek postanek — žeja in... — naprej! Vreme kaže slabo — dež — veler in že kuka zopet sonce iz za oblakov. V avtobusu postaja vse bolj živahno — petje še kar gre — Marijana... Na oknu... — bližamo se cilju; cesta vedno slabša — sicer pa planinci navadno hodijo peš, če ne plezajo po vrtočevih skalah. Dospeli smo! — Trstelj — majhna kočica iz kamna, Stjenkova kočica — kopica ljudi, nasmehani obrazi, zastave. Stari znanci se srečavajo — rokovanje — objemi — celo nekaj poljubov — planinci so pač čudni ljudje — kaj čudni? — prijazni, domači, veseli! Dve plošči na koči spominjajo na tristranski sklep partij Jugoslavije, Avstrije in Italije izpred druge svetovne vojne — počastitvi padlih junakov slavne domovinske vojne je posvečena druga. Vojna — bombe — ranjenci — kriki — in mrtvaška tišina — podobne iz sanj? Ali pa kruta resnica?

Pozdravni govor — otroški zbor — recitacije: „Krasna si bistra hči planin...“ — in ti mi boš krvava tekla... — ter tujce, zemlje-lačne vtopi — „spomini na šolska leta — nekaj me

plate, preveč pa tudi bolečine. Ob kupici kraškega terana je vzdušje bolj veselo, pesem prepodi mračne misli... pleničke je prala... — malo prglasno, a z občutkom zapeto — čudovita je slovenska pesem, čudovit je ta narod, „ki ga trpljenje krotoviči“ in vendar ga nikoli ne uniči!“

Čas za odhod... — slovo — nežna rožica sega v okorno, hrapavo dlan — nasvidenje! — nasvidenje tam onstran Karavank, tam onstran mej! Kaj je

Klub prijateljev lova Celovec vabi na

REDNI OBČNI ZBOR

v nedeljo, 24. maja 1981, s pričetkom ob 10. uri v Kulturnem domu na Radlšah.

meja? — razloži to srcu — „ne poznam je“, bo njegov odgovor. Pot domov nas vodi preko dveh državnih mejnikov — čudno — in povsod je videti enake ljudi — prav gotovo vsi ljudje enako občutijo, kot na primer mi in vendar...? V mesečini se razhajamo — bil je čisto navaden dan — jutranja megla je bila zdavnaj izginila — bil je lep dan!

V SOBOTO 23. MAJA 1981

SAK ml. — Donau ml. ob 14.00 uri
SAK „pod 23“ — Velikovec „pod 23“ ob 15.15 uri

V NEDELJO 24. MAJA 1981

SAK - Velikovec

ob 17.30 uri

Vse navedene igre bodo na Koschatovem igrišču v Celovcu.

Pristrčno vabljeni!

Križanska kulturna zveza in SPD „Rož“ iz Sentjakoba v Rožu vabita na

FOLKLORNI VEČER

ki bo v soboto, 30. maja 1981 ob 20. uri v Farni dvorani v Sentjakobu v Rožu. Nastopa: Svetovno znana Akademski folklorna skupina France Marolt iz Ljubljane. Izvajajo ples iz Primorske, Režije, Koroške in Jugoslavije.

10-LETNICA MATURE

nekdanjega 8. b razreda (prof. Močilnik). Srečamo se na binkoštno nedeljo, dne 7. junija 1981 ob 15. uri v restavraciji Tigerwirt v Celovcu, Paradeisergasse 5, tel. 86 1 20

Pridi zanesljivo!

KPD „Planina“ v Selah vabi na igro

JANEZ S HRIBA
v nedeljo 31. maja 1981 ob 14.30 uri v farni dvorani v Selah. Gostuje igral-ska skupina KUD „Ivan Cankar“ Sv. Duh pri Škofji Loki.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 21. maja 1981

Za 100 dinarjev dobite	42.00
Za 100 dinarjev plačate	47.00
Za 100 lir dobite	1.39
Za 100 lir plačate	1.48
Za 100 mark dobite	697.50
Za 100 mark plačate	713.80

OTROŠKI DAN

v četrtek 28. maja 1981 ob 10.30 uri v mladinskem centru na Rebrici. Prijatelj: Katoliška mladina v Celovcu

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo: 9020 Celovec/Klo-gentfurt, St. Ruprechtstraße 19/IV (Sindak-telefon, 84 9 24; telex 42086; uprava: 84 9 24; Celovec/Klo-gentfurt, Gasometergasse 10; telefon 32 5 50 — Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje